БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 39 (1043)

23 ФЕВРАЛЬ ЯКШАНБА 1958 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Бугун совет халқи ва унинг шавкатли жангчилари Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг қирқ йиллигини тантанали вазиятда байрам қилмоқдалар.

Яшасин қаҳрамон совет халқи ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари!

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг

Совет Иттифоқи шонли Қуролли Кучлари жангчиларига

ТАБРИГИ

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети СССР Қуролли Кучларининг солдат ва матросларини, сержант ва старшиналарини, офицер, генерал ва адмиралларини, ҳозирги вақтда запасда бўлган ва ҳарбий хизматдан бўшаб кетган собиқ жангчиларни умум халқ байрами — Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг 40 йиллиги билан қизғин табриклайдилар ва самимий қутлайдилар.

Октябрь революциясининг ғалабаларини ҳимоя қилмоқ учун улуғ Ленин бошчилигидаги Коммунистик партия вужудга келтирган ва тарбиялаб чиниқтирган Совет Армияси ва Флоти Социалистик Ватан олдидаги ўз жанговор бурчини шараф билан бажардилар. Бизнинг Қуролли Кучларимиз социалистик тузумнинг улуғ қудратига, кенг халқ оммасининг фидокорона қўллаб-қувватлаши ва битмас-туганмас ғайратига таяниб, шиддатли жангларда жонажон Ватанни империалист йиртқичлар асоратига тушиб қолиш хавфидан сақлаб қолдилар. Европа халқларига фашизм зулмидан озод бўлишда ёрдам бердилар. Совет жангчилари кўп сонли душманларга қарши шиддатли жангларда тош-метиндек мустаҳкам сабот-матонат, бениҳоя зўр мардлик ва оммавий қаҳрамонлик кўрсатдилар. Ишчи ва деҳконларнинг Совет Армияси ва Флоти жанговор байроқлари остида жанг қилган энг яхши фарзандлари кўп миллатли халқимизнинг кураш ва ғалабалари қаҳрамонона йилномасида кўпгина порлоқ саҳифалар очдилар.

Совет кишилари ўз армиясини астойдил севадилар, армиянинг жанговор шуҳрати билан фахрланадилар ва Ватанимизнинг озодлиги ҳамда мустақиллиги учун олиб борилган курашда жонларини фидо қилган қаҳрамон жангчиларнинг хотирасини муқаддас билиб, ҳурматлаб тилга оладилар.

Халқнинг, Партиянинг ва Ҳукуматнинг меҳр-муҳаббати ва доимий ғамхўрлигига сазовор бўлган Совет Армияси ва Флоти социалистик давлатнинг енгилмас куч-қудратига айланди. Ажойиб командирлар ва сиёсий ходимлар уларнинг жанговор сафларида ўсиб етишдилар. Бу кадрлар халққа ва Партияга садоқат билан хизмат қилиш намуналарини кўрсатмоқдалар, шахсий составнинг жанговорлиқ тайёргарлигини такомиллаштириш, қисмларда ва корабларда партиявий-сиёсий ишларнинг яхшилаш соҳасида тинмай ишламоқдалар. Армия ва Флотдаги партия ташкилотлари партиянинг сиёсатини оғишмай амалга ошириб, Коммунистик партиянинг ленинчи Марказий Комитети теварагида қўшинлар шахсий составининг бирлиги ва жипслигини тош-метиндек мустаҳкамламоқдалар ва жангчиларни СССР Қуролли Кучлари олдида турган вазифаларни муваффақиятли суратда бажаришга сафарбар қилмоқдалар.

Ленинча тинчликсеварлик ташқи сиёсатга содиқ бўлган Коммунистик партия ва Совет ҳукумати тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш учун қатъийлик ва изчиллик билан кураш олиб бормоқдалар. Шу билан бирга, ҳозирги халқаро вазиятни ва империалистлар томонидан ўтказилаётган зўр бериб қуролланиш ҳамда янги уруш тайёргарлиги сиёсатини эътиборга олиб, Партия ва Ҳукумат мамлакатнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқдалар. СССР Қуролли Кучлари эндиликда ўз Ватанини мустаҳкам суратда ҳимоя қилмоқ учун ҳозирги замон ҳарбий техникасига ва барча зарур нарсаларга эгадир.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети қаттик ишонч билдириб айтадиларки, социалистик Ватанга ва ўз халқига чексиз содиқ бўлган Қуролли Кучларимизнинг шавкатли жангчилари бундан буён ҳам Улуғ Октябрь ғалабаларини империалист агрессорларнинг ҳамласидан мардона ҳимоя қиладилар, совет кишиларининг коммунизм тантанаси йўлидаги тинч меҳнатини сергаклик билан қўриқлайдилар.

Азиз ўртоқлар, жанговор дўстлар!

Сизларга Ватанимизнинг муқаддас чегаралари ва давлат манфаатларини ҳимоя қилишни топширган совет халқининг, Партия ва Ҳукуматнинг юксак ишончига муносиб бўлингиз!

Ҳозирги замон ҳарбий техникаси ва қурол-яроғларини қунт билан эгаллангиз, ҳарбий ва сиёсий билимингизни такомиллаштирингиз, ўз сафларингизда интизом ва уюшқоқликни мустаҳкамлангиз!

Армиямиз билан бир ёқадан бош чиқариб, халқлар тинчлиги ва хавфсизлигини қўриқлаётган социалистик лагердаги мамлакатларнинг жангчилари билан жанговор ҳамкорликни мустаҳкамлангиз!

Қуролли Кучларимизнинг тарихи ғоят бой бўлган жанговор традицияларни муқаддас билиб сақлангиз ва бу традицияларни кўпайтирингиз! Ўз жанговор байроқларингизнинг шон-шарафи ва сўнмас шуҳратини юксак даражада сақлангиз!

Совет Иттифоқининг шавкатли Қуролли Кучларига шон-шарафлар бўлсин!

Яшасин коммунизм қураётган улуғ совет халқи!

Яшасин барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси Совет Иттифоқи Коммунистик партияси!

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

СССР ИТТИФОҚИ ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ

СССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

СССР Мудофаа министрининг БУЙРУҒИ

1958 йил 23 февраль № 32 Москва шаҳри.

Солдат ва матрос, сержант ва старшина ўртоқлар!
Офицер, генерал ва адмирал ўртоқлар!

Бугун совет халқи ва унинг шавкатли жангчилари Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг қирқ йиллигини тантанали вазиятда байрам қилмоқдалар.

Жаҳонда биринчи социалистик давлатни ҳимоя қилиш учун улуғ Ленин бошчилигида Коммунистик партия томонидан вужудга келтирилган Совет Қуролли Кучлари қаҳрамонона жанговар йўл босиб ўтдилар. Улар Совет Ватанимизнинг озодлиги ва мустақиллигига неча марталаб ҳамла қилган душманларга қарши слиб борилган шиддатли жангларда ўсдилар ва чиниқдилар.

Граждан урушининг оғир йилларида ёш Қизил Армия интервентларнинг ва оқ гвардиячиларнинг галаларини тамомила тор-мор келтирди. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаларини сақлаб қолди.

Улуғ Ватан урушида СССР Қуролли Кучлари мислсиз қаҳрамонлик кўрсатдилар. Гитлерчиларга қарши коалициядаги бошқа мамлакатларнинг армиялари билан биргаликда улар фашист босқинчиларни тўла маглубиятга учратдилар, шу билан бирга кучли ва маккор душманни тор-мор келтиришда ҳал қилувчи роль ўйнадилар. Совет Қуролли Кучлари Ватанимизни фашистлар асорати хавфидан халос қилдилар, Европа халқларига гитлерчилар оккупациясидан қутулишда ёрдам бердилар, ўзларининг халаскорлик олижаноб вазифаларини шараф билан бажардилар.

Совет ижтимоий ва давлат тузуми, халқ билан армиянинг бузилмас бирлиги, совет кишиларининг ўз социалистик Ватанига чексиз садоқати Қуролли Кучларимиз қудратининг манбаидир.

Армиямиз ва Флотимизнинг енгилмас кучи Коммунистик партиянинг доно раҳбарлигидадир. Совет давлати тараққиётининг ҳамма босқичларида Партиямиз Совет Қуролли Кучларини қуриш ва мустаҳкамлаш тўғрисида ҳормай-толмай ғамхўрлик қилди. КПСС Марказий Комитети октябрь Пленумининг шахсий состав ўртасида партиявий-сиёсий ишларни яхшилашга, Армия ва Флотнинг жанговар тайёрлигини янада оширишга қаратилган тарихий қарорлари Партиянинг Қуролли Кучларга қилаётган ғамхўрлигини кўрсатувчи янги ёрқин далилдир.

Мамлакатимиз ўз Қуролли Кучларининг қирқ йиллигини коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида буюк ғалабаларга эришилаётган вазиятда нишонламоқда. Социалистик индустрия тез суръатлар билан ўсмоқда, қишлоқ хўжалиги тобора ривожланмоқда, фан ва техника арбоблари янги муваффақиятлари билан Ватани қувонтирмоқдалар, меҳнаткашларнинг фаровонлиги кун сайин юксалмоқда. Совет кишилари СССР Олий Совети сайловига тайёргарлик кўриб, жонажон Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети теварагида янада маҳкам жипслашмоқдалар.

Совет халқи, Партия ва Ҳукумат коммунизм қурилиши соҳасида КПСС XX съезди белгилаб берган улуғвор программани амалга ошира бориб, тинчликни ва халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлаш учун қатъий кураш олиб бормоқдалар, ленинча тинчликсевар ташқи сиёсатни изчиллик билан амалга оширмоқдалар. Бу сиёсатни социалистик мамлакатлар, бутун ер юзидаги тинчликсевар халқлар тўла равишда қўллаб-қувватламоқдалар.

Шу билан бир вақтда империалистик давлатларнинг ҳукмрон доиралари халқаро кескинликнинг юмшатилишига қаттиқ қаршилик кўрсатмоқдалар, зўр бериб қуролланишни авж олдирмоқдалар, халқларга ёт бўлган ва хавфли оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган «зўравонлик позицияси» сиёсатини амалга оширмоқдалар.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати буни назарга олиб, тинчлик йўлидаги курашни қатъий равишда давом эттирди, айни бир вақтда мамлакатимизнинг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш чораларини ҳам кўрмоқдалар.

Ўз халқининг, Партия ва Ҳукуматнинг юксак ишончини бундан буён ҳам шараф билан оқлаш, Улуғ Октябрь ғалабаларини зийраклик билан қўриқлаш, Ватанимизга ҳужум қилишга журъат этадиган ҳар қандай агрессорларга қақшатгич зарба бериш учун доим тайёр бўлиб туриш совет жангчиларининг бурчидир.

Солдатларни, матросларни, сержантларни, старшиналарни, офицерларни, генерал ва адмиралларни Совет Армияси, Авиацияси ва Флотининг шонли 40 йиллиги билан табриклайман ҳамда жанговар ва сиёсий тайёргарликда, аскарий интизомни янада мустаҳкамлашда, қисм ва корабларнинг жанговар тайёрлигини оширишда янги муваффақиятлар тилайман.

Байрамни нишонлаш юзасидан **буюраман:**

Бугун, 23 февралда, Ватанимиз пойтахти Москвада, иттифоқчи республикаларнинг пойтахтларида ҳамда қаҳрамон шаҳарлар: Ленинград, Сталинград, Севастополь ва Одессада, шунингдек Львов, Калининград, Мурманск, Хабаровск, Владивосток ва Петропавловск-Камчатскийда тўплардан бир йўла қирқ марта ўқ узиб салют берилсин.

Яшасин қудратли Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Яшасин қаҳрамон совет халқи ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари!

Ҳамма ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси — Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига шон-шарафлар бўлсин!

СССР Мудофаа министри
Совет Иттифоқи Маршали Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Совет пахтачилигини янада юксалтирайлик

Пахтакорларнинг Бутуниттифоқ кенгашида 1958 йил 19 февралда ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқи

Азиз ўртоқлар! Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Совет ҳукумати номидан Сизларни эришган катта муваффақиятларингиз билан табриклашга ва мамлакатимизнинг пахтага ҳамда қишлоқ хўжалигининг бошқа маҳсулотларига бўлган ва ўсиб бораётган эҳтиёжларини янада яхшироқ, тағин ҳам тўлароқ қондириш учун меҳнатда янги ғалабаларни қўлга киритасиз деб истак билдиришга ижозат бергайсиз. **(Қарсаклар).**

Ҳозир биз мамлакатимизда жуда яхши вақтларни кечирмоқдамиз. Социалистик хўжаликнинг беистисно ҳамма соҳалари мислсиз юксалиб бормоқда. Саноат ва қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари, бизнинг олимларимиз коммунизм қуришдан иборат умумий ишга ўз меҳнатларини сарф қилиб жуда катта фойда келтирмоқдалар. Совет мамлакати новқирон бўлиб кучга тўлиб турибди.

Ҳар бир совет киши атрофга назар ташлаб, Совет Иттифоқи эришган буюк ютуқлар билан қувонмай қололмайди. Социалистик саноат муваффақиятли суратда ривожланмоқда. Қишлоқ хўжалиги шахдам қадамлар билан юксалмоқда. Совет кишиларининг фаровонлиги тўхтовсиз ўсмоқда.

Бизнинг совет фанимиз катта муваффақиятларга эришди. Қитъаларо баллистик ракеталарни ва Ернинг сунъий йўлдошларини яратган совет олимлари, инженерлари, техниклари, ишчиларининг эришган муваффақиятларига бутун дунё қойил қолмоқда.

Давлатимиз қучининг қудратли манбаи бўлган СССР халқлари дўстлиги мустаҳкамланмоқда ва равнақ топмоқда. Шу кенгашнинг ўзи ҳам ана шу дўстликнинг ёрқин ифодасидир!

Ленинча миллий сиёсат мамлакатнинг барча халқларини бир бутун қилиб жипслаштирди, уларни дўст, қардош оилага айлантирди. **(Қарсаклар).** Бу ерда Ўрта Осиё ва Закавказье халқларининг ажойиб вакиллари ўтиришибдилар. Бутун совет халқи булар билан фахрланади. **(Гулдурос қарсаклар).**

Улуғ Совет Иттифоқининг қардошлик оиласидаги ҳар бир миллат эркаклар орасидан ҳам, хотин-қизлар орасидан ҳам талантли ташкилотчиларни етиштирди. **(Қарсаклар).**

Кишиларга назар солиш ва уларнинг давлатга ғамхўрлик руҳи билан суғорилган оқилона гапларини эшитиш ғоят қувончлидир. Давлат манфаатлари тўғрисида кенг фикр юритадиган кишилар бу минбарга чиқиб гапирдилар. Улар ўз колхозларининг эҳтиёжлари тўғрисидагина гапириб қолмадилар, шу билан бирга улар давлатимизнинг манфаатлари тўғрисида, коммунистик жамият қуриш соҳасида В. И. Ленин томонидан қўйилган катта вазифаларни ҳал этиш тўғрисида ҳам гапирдилар. Ҳар бир киши халқнинг фаровонлигини тағин ҳам ошириш бутун социалистик хўжалигимизни муваффақиятли суратда ривожлантиришга боғлиқ эканлигини англаб, ўз колхозининг ва ўз совхозининг ишларини умумдавлат ишлари билан боғлаб гапирди. Бу эса оддий совет кишиларининг донолигини, улар социалистик жамоат ишлаб чиқаришини мустаҳкамлаш йўли билангина ҳар бир кишининг шахсий фаровонлигини ошириш мумкин эканлигини тушунганликларини кўрсатади. **(Гулдурос қарсаклар).**

Кенгашда Ўрта Осиё ва Закафказье халқларининг маданияти ўсганлигини ёрқин кўрсатадиган рақамлар келтирилди. Масалан, ўртоқ Ўлжабоев айтдики, Тожикистонда яшовчи аҳолидан ҳар 10 минг кишига 92 студент тўғри келади, ёки Италиядагилан икки ярим баравар ва Покистондагидан кўп марта ортиқ студент тўғри келади.

Шу муносабат билан бошқа совет республикаларига доир баъзи рақамларни ҳам айтиб ўтиш ўринлидир. Ўрта Осиё ва Закавказье совет республикалари маориф ва маданият соҳасида кўпгина капиталистик мамлакатлардан жуда олдинда бормоқдалар. Баъзи рақамларни келтираман:

Ҳар 10 минг кишига тўғри келадиган

	студентлар	врачлар
Арманистон ССР	118	22
Туркия	12	3
Ўзбекистон ССР	103	12
Покистон	8	0,7
Туркманистон ССР	99	18
Эрон	4	1

Республикаларимизнинг маданияти социалистик тузум шароитидагина равноқ топа олди. Социалистик тузум шароитида моддий ва маданий бойликларнинг ҳаммаси инсонга хизмат қилади. Бизнинг социалистик хўжалигимизда конкуренция йўқ, бизда миллатлар ўртасида антогонизм йўқ. Бизда социалистик миллатларнинг қардошларча бирдамлиги мавжуд бўлиб, бу бирдамлик ривожланиб бормоқда. Миллатларнинг бирортаси экономика ва маданиятни ривожлантириш соҳасида каттароқ муваффақиятларга эришса, у бошқа миллатнинг ҳам, худди ана шундай муваффақиятларни қўлга киритишига ёрдам беришга ҳаракат қилади. Ўртоқлар, бу чинакам қардошларча ҳамкорликдир. **(Гулдурос қарсаклар).** Бундай ҳол ҳеч қачон ва ҳеч қаерда бўлган эмас. Миллатларнинг бундай бирдамлиги социализм мамлакатларидагина рўй бера олди. Коммунистик партиянинг доно миллий сиёсатини ишлаб чиққан улуғ Ленин ана шу бирдамликка асос солган эди.

Ўртоқлар! Улуғ Октябрь революциясининг ғалабасидан кейин Совет давлатининг душманлари, ишчилар синфининг душманлари бизнинг миллатларимиз ўртасида адоват бошланади, деб умид қилган эдилар. Улар чор Россияси кўп миллатли мамлакат бўлган экан, коммунистлар ҳеч қандай яхлит давлатни вужудга келтира олмайдилар, деб ўйлаган эдилар.

Эндиликда бизнинг мамлакатимиз ленинча доно миллий сиёсат туфайли нималарга эришганлигини ҳамма кўриб турибди. Кўп миллатли давлат бўлган Совет Иттифоқи ўсмоқда ва гуллаб-яшнамоқда. Душманларнинг умидлари пучга чиқиб, шармандаю-шармисор бўлдилар. Биз чор Россиясида яшаган халқлар ўртасидаги қардошлик алоқаларини бўшаштириш ўёқда турсин, балки чоризмдан мерос бўлиб қолган миллий тенгсизликнинг ҳамма қолдиқларини ўз йўлимиздан қатъий суратда супуриб ташлаб, озод, тенг ҳуқуқли ва мустақил халқларнинг чинакам дўстона оиласини, қардошларча бирдамлигини ҳам вужудга келтирдик.

Биз буюк ва қудратли социалистик Совет давлатини вужудга келтирдик. Бу давлатда кишилар бир-бирлари билан биродарлар ва ҳар бир киши танасининг ранги, диний эътиқоди ва бошқа миллий белгилари қандай бўлишидан қатъий назар ҳаммага, бутун жамиятга фойдали бўлган ишларни қилишга интилади. **(Гулдурос қарсаклар).**

Аммо, ўртоқлар, ҳали бу нарса капиталистлар учун ҳолва, каттасини энди кўрсатамиз. Совет мамлакати ҳозирги вақтда шунчалик кучқувватга тўлганки, энди у ҳақиқатан ҳам дев қадамлар билан олга бораверади, экономикани, маданиятни ва одамнинг ҳартомонлама ривожланиши учун зарур бўлган жамики нарсаларни ҳатто энг довюрак кишилар ҳам тасаввур қилолмайдиган тез суръатлар билан ўстираверади. **(Қарсаклар).**

Кенгаш қатнашчилари халқлар ҳаётида рўй берган буюк ўзгаришларни гапириб ўтдилар. Уларнинг айтган гапларини эшитганингда беихтиёр тўқинланиб кетасан киши. Тожикистон республикасидаги «Москва» колхозининг раиси ўртоқ Ғринхўжаев бундай деди:

«Бобокалонларим, бобом, отам ғам-ғусса ва қулфатдан бошқа ҳеч нарсани кўрган эмаслар. Бахтсизлик ҳамиша уларга ёру, ўлим миноралари. Бухоро зиндони эса, ҳамиша уларнинг кўз олдида намоён бўлиб даҳшат солиб ўлимни эслатиб турарди. Аммо, уларнинг ўғли бўлган мен ҳозир Кремль саройида, бахт, бахтиёрлик, тинчлик ва эркинлик саройида. Ўзимизнинг доно улуғ ва севимли Владимир Ильич яшаган ва ишлаган саройда турипман. Мен бахтиёрман, менинг тожик халқим, колхозимизнинг аъзолари ҳам бахтиёр кишилар».

«Колхозимизнинг умумий пул даромади ўтган йил 36 миллион 200 минг сўмга етди. Бу даромад жамоат хўжалигини муваффақиятли ривожлантиришимизга, колхозчилар турмушини яхшилашимизга имкон беради. Колхозимизда 4 та ўн йиллик мактаб, бир неча бошланғич мактаб бор, бу мактабларда 5 мингдан кўп бола ўқимоқда. 3 та кутубхонамиз, 3 та киноустановкамиз, касалхонамиз бор. Ғўзал Маданият уйи қурганмиз. Колхозчилар 3-4 йил ичида колхозимиз аъзолари учун мингта шинам уй қуриб беришга қарор қилдилар. Колхозчиларнинг болаларидан 50 киши олий ўқув юртларида ўқимоқда».

Турмуш ҳақиқатини ифодаловчи бу сўзларда нақадар шеърият борлиги кўриниб турипти! **(Қарсаклар).**

Бир вақт қашшоқ тожиклар қишлоғи ўрнида қад кўтарган битта колхознинг ўзида шундай бойликлар вужудга келипти! Тожикларнинг битта колхозида бўлган шунчалик бойлик бирор капиталистик мамлакатнинг бутун бир округида ҳам бўлмаса керак. Бу бойликларни ким яратди? Халқнинг ўзи, капиталистик эксплуатациядан озод қилинган одамларнинг фидокорона меҳнати яратди. Ўрта Осиёнинг барча совет республикаларида Совет ҳокимияти йиллари мобайнида улкан ўзгаришлар рўй берди. Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон далаларида бундан кирқ йил аввал қандай ишлаб чиқариш қуроллари бўлганлигини эслаб кўринг. Сўқа, ёки ўзбекча қилиб айтганда омочдан бошқа хеч нарса йўқ эди.

Ҳозирги вақтда омочни музейга элтиб қўйган бўлсангиз керак. Аммо, сизлар бошқа мамлакатларга борсангиз уларнинг далаларида омоч ишлатаётганлигини кўрасиз, у мамлакатларда омоч деҳқон хўжалигининг асосий иш қуролидир.

Совет ҳокимияти, колхоз тузуми бутун совет мамлакатида бўлгани сингари Ўрта Осиё ва Закавказье республикалари қишлоқ хўжалигида ҳам ишлаб чиқарувчи кучларнинг ривожланиши учун мисли кўрилмаган кенг майдон очиб берди.

Бу кенгашда еттита Совет республикасининг вакиллари пахтачиликни янада ривожлантиришнинг энг зарур масалаларини муҳокама қилмоқ учун тўпландилар.

Совет Иттифоқи пахта етиштиришда катта муваффақиятларга эришди. Республикаларда эришилган бу муваффақиятлар қуйидаги рақамлардан кўриниб турибди:

	1913 йилдагига нисбатан ўсиш 1957 йилда
Ўзбекистон ССР	5,5 баравар
Туркманистон ССР	5,5 баравар
Тожикистон ССР	13,7 баравар
Озарбайжон ССР	5,4 баравар
Қозоғистон ССР	10,7 баравар
Қирғизистон ССР	5,1 баравар
Арманистон ССР	2,2 баравар

Баъзи ўртоқлар унчалик еккайиб кетмасликлари ва шу айтиб ўтилган рақамларни тўғри тушунишлари учун кичикроқ бир писанда қилиб ўтиш керак. Ўзбекистон ССР Совет ҳокимияти йиллари мобайнида пахта етиштиришни 5,5 баравар кўпайдирди. Бу жуда яхши кўрсаткич! Дуруст, баъзи республикалар пахта етиштиришни тағин ҳам кўпроқ оширдилар. Лекин у республикаларда революцияга қадар пахтачилик жуда кам ривожланган эди, улар ишни кам майдондан бошладилар. Ўзбекистон эса чор Россиясида ҳам асосий пахта базаси эди. Ўзбекистон асосан пахта экар эди. Ҳар кимнинг хизматига яраша тақдирланиши учун, пахта етиштиришни баъзилар беш баравар кўпайтирганида баъзи республикалар нима учун 10-13 баравар кўпайтирилганлигини ўртоқлар тўғри тушуниб олишлари учун буни эслатиб ўтаётирман.

Кўпгина пахтачилик илғорлари 1957 йилда ажойиб муваффақиятларга эришдилар. Шулардан фақат баъзиларингигина айтиб ўтаман. Қирғизистонлаги икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўртоқ Аъло Аноров бригадаси ҳар гектардан 67 центнердан пахта олди. Ўзбекистонда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўртоқ Қобилов раис бўлиб ишлаётган машҳур 8-март номли колхоз бутун пахта майдонининг ҳар гектаридан 46,5 центнердан, Ўзбекистон ССРдаги «Ҳазорбоғ» совхози 36 центнердан ҳосил олди.

Ўтган йил Туркманистондаги Қаҳқа районы ҳар гектар пахта майдонидан 38,3 центнердан, Ўзбекистоннинг Денов районы 37,5 центнердан, Тожикистон ССРнинг Оржоникидзеобод районы 36,8 центнердан ва шу республиканинг Регар районы 36,2 центнердан ҳосил олди.

Андижон областидаги колхозлар ва совхозлар ҳар гектардан ўрта ҳисобда 28,5 центнердан пахта олдилар. Республикалар орасида Тожикистон ССР энг мўл ва барқарор ҳосил олмоқда. Бу республика ўтган йил ҳар гектардан 26,5 центнердан пахта олди. Тожикистон ҳосилдорлик жиҳатидан бир неча йилдан бери биринчи ўринни қўлдан бермай турибди. Эндиликда сиз ўзбек ўртоқларнинг ҳам ҳосилдорлик жиҳатидан ўз қардошларингиз тожикларга етиб олдиган, имконингиз бўлса, улардан ўзиб ҳам кетадиган пайтингиз келди. **(Қарсаклар).**

Бу рақамлар пахтачиликда катта резервлар борлигини кўрсатади. Бизнинг мамлакатимизда ҳар гектардан олинаётган ўртача ҳосил 20,8 центнердир. Ўзбекистондаги Турсунқулов ва Ботиров, Озарбайжондаги Гасанова, Туркманистондаги Эрсариев, Қозоғистондаги Ўсмонов, Қирғизистондаги Тоширов, Арманистондаги Маркарян ва бошқа кўпгина ўртоқлар сингари атоқли пахта усталари эса ҳар гектардан 30-40 центнер ва ундан ҳам ошириб пахта олмоқдалар.

Бу — ажойиб муваффақиятлардир, ўртоқлар!

Биз Ҳиндистонда бўлган вақтимизда пахтазор ерларнинг эгаларидан бири билан суҳбатлашганимизда биз унга 30-40 центнердан ҳосил олаётганимизни айтмаган эдик. Ўшанда биз фақат 26 центнер тўғрисидагина гапирган эдик. Пахтазорларнинг эгаси бу гапимизга таажжубланиб, дедики, кечирасиз, мен бундай ҳосил олиш мумкинлигини тасаввур қиолмаётирман. Биз унга, марҳамат қилиб мамлакатимизга борсангиз сиздек меҳмонни хурсанд бўлиб кутиб оламиз, ўшанда ўз кўзингиз билан кўриб қаноат ҳосил қиласиз, деган эдик. **(Қарсаклар).**

Илғор пахтакорлар, колхозлар, совхозлар ва районларнинг муваффақиятлари совет кишиларини қувонтиради. Бироқ шуни айтиш керакки, пахтачиликда фойдаланилмай ётган резервларимиз ва имкониятларимиз кўп. Бу кенгаш қатнашчилари шу резервларни кўрсатиб бердилар.

Бундай бир масалани олиб кўринг. Кўп районларда ва областларда тахминан бир хил шарт-шароитда бўлган колхозлар олаётган ҳосил бир-биридан фарқ қилади. Туркманистоннинг Марий районида ингичка толали сортдан бўлган пахтанинг ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 22,1 центнердан ҳосил олинган. Гарчи тожик пахтакорлари 26-28 центнердан пахта олаётган бўлсаларда, Марий районидаги бу ҳосил ҳам яхши ҳосилдир. Лекин районнинг ўзида ҳосилдорлик жуда ҳам хилмахил!

«Ленинизм» колхозида ҳар гектардан 33,3 центнердан пахта олинган бўлса, Димитров номли колхозда 16,5 центнердан ҳосил олинди. Бу қандай гап, Димитров номли колхозда қуёш нури камми, ер ёки сув ёмонроқми? Бу колхознинг нимаси кам? Менингча, ташкилий иш етишмайди, бутун гап ташкилий ишга боғлиқдир.

Озарбайжоннинг Қорёғ районида пахта майдонининг ҳар гектаридан олинаётган ўртача ҳосил 25,5 центнер. Яхши! «1-Май» колхозида эса ҳар гектар ердан бундан ҳам кўп — 36,7 центнердан ҳосил олинмоқда. Аммо, шу районнинг ўзидаги Наримонов номли колхоз ҳар гектардан атиги 16,4 центнердан пахта олди.

Қолоқ колхозларни, совхозларни, районларни ва областларни ўрта ва илғорлар даражасига етказиш ҳосилдорликни ва пахтанинг ялпи ҳосилини оширишнинг энг муҳим резервидир. Бунинг учун ҳеч қандай қўшимча моддий харажатлар талаб қилинмайди.

Одатда қолоқ колхозлар ва районларнинг ҳамма нарсаси бор, лекин фақат бир нарса етишмайди — мохирона раҳбарлик йўқ, моддий ва меҳнат ресурсларидан тўғри фойдаланишмайди.

Пахта ҳосилдорлиги жиҳатидан орқада қолаётган колхозлар бизда ҳали ҳам кўп. 1957 йилда 216 колхоз ёки ҳамма пахтакор колхозларнинг 7,7 процанти ҳар гектар ердан 10 центнерга етар-етмас ҳосил олди, 518 колхоз ёки ҳамма пахтакор колхозларнинг 18,4 процанти ҳар гектар ердан 10 центнердан 15 центнергача етказиб ҳосил олди.

Қозоғистонда пахтакор колхозларнинг 69 процанти ҳар гектар ердан 15 центнерга етар-етмас ҳосил олмоқда. Бундай колхозлар Қирғизистонда 48 процент, Озарбайжонда 36 процент, Ўзбекистонда 20 процент, Тожикистонда эса фақат 6,3 процентдир.

Орқада қолаётган колхозлар 1957 йилда пахта майдонининг ҳар гектаридан камида 20 центнердан ҳосил олганларида эди, мамлакатда пахта тайёрлаш 400 минг тоннадан зиёд кўпайган бўлур эди. Бизнинг резервимиз шундадир. Бу резервдан фойдаланмоқ учун ирригация ҳам, бошқа ҳеч қандай пул ва меҳнат харажатлари ҳам талаб қилинмайди. Буларнинг ҳаммаси шай қилиб қўйилган, ҳаммаси бор. Фақат кучни билиб сарфлаш керак. Биз биринчи навбатда бутун эътиборимизни ана шу масалага, қолоқ колхозларнинг ўрта ва илғор колхозларга етказиб олиш масаласига қаратишимиз керак.

Шу муносабат билан мен қуйидаги мулоҳазаларни айтиб ўтмоқчиман. Сизлар бир-бирингизга маслаҳат бериб ёрдамлашаётирсиз, тажрибаларингизни айтиб берётирсизлар. Бу ишингиз жуда яхши. Илғор колхозларнинг раислари қолоқ колхозларга кадрлар билан ҳам ёрдам берсалар яхши бўлур эди. Яхши бригадирни қолоқ колхозга раис қилиб юборса бўлмайдими? Аммо сизлар бундай қилмаётирсиз, қолоқ колхозни мустаҳкамламоқ учун илғор колхозлан яхши одам олиш жуда қийин бўлаётир.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Совет пахтачилигини янада юксалтирайлик

Пахтакорларнинг Бутуниттифоқ кенгашида 1958 йил 19 февралда ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқи

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

«Шарқ юлдузи» колхозининг раиси Ўртоқ Турсунқуловга менинг ҳурматим жуда баланд. У талантли ташкилотчи, пахтачиликнинг ажойиб миришкоридир. Лекин мен бугун унга бундай демоқчиман: бундан 2 ёки 3 йил аввал Ўртоқ Турсунқулов ишлаётган колхознинг ёнида Шверник номида бир колхоз бор эди. Ўртоқ Турсунқуловдан Шверник номли қолоқ колхозга раис қилиб сайлаш учун ўз колхозингиздан бир бригадирни тавсия қилинг, деб илтимос қилинганида у рози бўлмаган эди. Яхшиси қолоқ колхозни бизнинг колхозимиз билан бирлаштириб қўяқолайлик, ана шунда иш юришиб кетади, деб айтган эди. Ҳақиқатан ҳам шундай қилишди: Ўртоқ Турсунқулов ўз сўзининг устидан чиқди. Шверник номли собиқ колхознинг ерларида илгари ҳар гектар ердан 11,5 центнердан ҳосил олиб келинган бўлса, колхозлар бирлаштирилганидан кейин бир йил ўтгач, шу ерларда ҳар гектардан олинган ҳосил 26,5 центнерга етди.

Ҳамма нарса ўз жойида қолди. Ер ҳам, қуёш ҳам, одамлар ҳам ўзгаргани йўқ, аммо ҳосилдорлик бир йил ичида қарийб икки баравар кўпайди. Моҳирлик деб мана шуни айтади, Ўртоқлар. Моҳир раҳбарлик мана шунақа бўлади.

Бизда ажойиб бир традиция вужудга келган—бир миллат иккинчи миллатга ўз ёрдамини аямайди. Аммо, илгор колхознинг ўз қўшнисига кадрлар билан ёрдам бериши, лозим бўлса шу колхозга яхши бригадир бериши ёки тажрибакор раис қолоқ колхозга ўзи бориб ишлаб, ўз ўрнида яхши бригадирни қолдириши сингари ҳоллар кам учрайди.

Қолоқларни илгорлар даражасига етказиш керак деган чақириқлар, мурожаатларнинг нафъи кам. Одамларнинг ёрдами кўпроқ тегади. Шу сабабли сизлар яхши нутқлар сўзлай берсангиз, лекин лозим бўлган ташкилий чораларни кўрмасангиз, яъни «кадрларни жой-жойига қўйиб, улардан тўғри фойдаланмасангиз ва ишни яхши ташкил қилолмайдиган одамларни ишнинг кўзини биладиган лаёқатли одамлар билан, яхши ташкилотчилар билан алмаштирмасангиз, барибир ҳосил кўпаймайди.

Республикаларда, областларда ва районларда яхши кадрларни танлаш, қолоқ колхозлар ва совхозларни шу кадрлар билан мустаҳкамлаш керак. Сизларнинг бундай кадрларингиз жуда кўп, сизлар бошқалардан кадр олишга муҳтож эмассиз.

Ўртоқлар! Ғўза парваришини янада механизациялаш вазифаларига муфассалроқ тўхтаб ўтишга ижозат берингиз. Меҳнатни кўп талаб қиладиган ишларни механизациялаш пахта етиштиришни кўпайтириш учун, меҳнат унумдорлигини ошириш учун курашда туб масаладир. 1954 йилда Тошкентда пахтачиликка бағишланиб ўтказилган кенгашда механизациялашни тағин ҳам тезроқ ривожлантириш учун яхши негиз солинган эди. Мен ўша вақтда тор қатор ораларига квадрат-уялаб чигит экишга кенг равишда ўтиш вазифаси қўйилганлигини айтмоқчиман.

Ғўзани парвариш қилишнинг янги методларини баъзи ўртоқлар унчалик маъқулламаган эдилар. Бу ишга қаршилик кўрсатган консерваторлар ҳам бўлди. Ўзбекистон Министрлар Советининг илгариги раиси, ундан олдин эса пахтачилик министри бўлиб ишлаган Ўртоқ Юсупович хафа қилиш ниятим йўқ, у соф виждонли ходим ва серҳаракат киши. Лекин ростини айтиб шуни эслаб ўтиш керакки, Ўртоқ Юсупов узоқ вақт янгиликка қаршилик кўрсатиб келди. Тожикистоннинг илғор колхозлари ва совхозлари тўплаган тажрибанинг прогрессив аҳамиятини тан олишни истамади.

Тошкентдаги кенгашда квадрат-уялаб чигит экишга нисбатан бўлган консерватив қарашлар тор-мор келтирилди. Бу эса ғўзани парвариш қилишни, айниқса ғўза қатор ораларини ишлашни механизациялаш вазифаларини ҳал қилиш учун катта имкониятлар очиб берди.

Энди бу масалада ҳеч ким тортишмайди. Сўзга чиққан ўртоқлар жуда кўп фактлар келтириб, квадрат-уялаб экиш пахтанинг ҳар бир центнерига сарф бўладиган меҳнатни камайтиришнинг, пахта етиштиришни кўпайтиришнинг муҳим воситаси эканлигини кўрсатиб бердилар.

Ўзбекистон ССРдаги «Гигант» колхозидан олинган қисқарли маълумотлари кўрсатиб ўтаман.

	1954 йилда	1957 йилда
Пахта майдонининг ҳаммаси	1900 гектар	2150 гектар
Квадрат-уялаб экилган ва қатор оралари икки томонлама ишланган майдон	0	98 процент
Ҳар гектардан олинган ҳосил	19,7 центнер	32,6 центнер
Меҳнатга яроқли ҳар бир кишига ҳисоблаганда етиштирилган пахта	23 центнер	58 центнер

Бундан кўриниб турибдики, пахтанинг ҳосилдорлиги уч йил мобайнида гектар бошига қарийб 13 центнер миқдорида кўпайган, меҳнатга яроқли ҳар бир кишига ҳисоблаганда эса олинган пахта ҳосили икки баравардан зиёд кўпайган. Албатта, бунда чигитни янги усулда экиш билан бир каторда бошқа факторлар ҳам роль ўйнади: ишлаб чиқаришни ташкил этиш даражаси анча кўтарилди, колхозчилар ва механизаторларнинг маҳорати ошди ва ҳоказо. Бироқ шу нарса шак-шубҳасизлики, квадратлар ва қатор ораларини машина билан икки томонлама ишлаш маҳсулот таннархини камайтиришга ва меҳнат унумдорлигини оширишда ҳал қилувчи роль ўйнади.

Чигитни квадрат-уялаб экиш кенг жорий қилинадиган бўлиб қолди, лекин ҳали ҳам етарлик даражада эмас. Тожикистон ССРда 1957 йилда бутун пахта майдонининг 65 процентида қатор оралари машина билан икки томонлама ишланди.

Экишнинг янги усулларини жорий қилиш учун кўп иш қилган Ўзбекистон пахтакорлари ҳам тузук натижаларга эришдилар.

Аммо ўтган йил ғўза қатор ораларининг Қозоғистонда фақат 32 проценти. Туркманистонда 38 процентигина икки томонлама ишланди. Баъзи ўртоқлар квадрат-уялаб экишнинг прогрессив аҳамиятини тан олганлари ҳолда, бу усулни ишлаб чиқаришга жорий қилиш соҳасида зарур ташкилотчилик қилмаётганга ўхшайдилар.

Конструкторларимиз ва машинасозларимиз чигитни квадрат-уялаб экиш учун яхши сеялкалар яратиб беришлари керак. Колхозлар олдин чигитни экиб олиб, кейин ошиқча ғўзаларни юлиб ташлашлари сингари ҳолни нормал бир ҳол деб бўлмайди. Ваҳоланки, яхши сеялка бўлганида ҳар гектарда ғўза туплари қалинлигининг зарур миқдорда бўлиши учун қанча чигит экиш керак бўлса, шунча чигитни уяга ташлаб кетиш мумкин.

Бу ҳақда менинг қўлимда маълумотлар йўқ, лекин ҳисоблаб кўрилса, бундай сеялка жуда кўп чигитни тежаши мумкинлигига қаноат ҳосил қилиш қийин эмас. Тежалган чигитнинг ҳатто бир оз кисми ҳам сеялкалар ишлаб чиқариш учун бўлган харажатларни қопласа керак.

Муайян миқдордаги чигитни тежаш қандай натижа беради? Бу тежалган чигитдан ёғ, чорвачилигимиз учун қунжара олинади, энг муҳими шуки, чигит тўғри экилганида ғўзаларни парвариш қилиш учун сарф бўладиган меҳнатни янада тежаш имконияти туғилади.

Бундай сеялка яратиб бериш қийин иш эмас. Пахтачилик ходимлари, яъни сизлар бундан зарур бўлган даражада манфаатдорлик кўрсатсангиз, бизнинг инженерларимиз бу вазифани тез ҳал қилиб берадилар.

Лекин чигитни квадрат-уялаб экиш ғўзани парвариш қилишни механизациялаш ишларининг бир қисмидир, холос. Биз бу билан кифояланиб колмаслан пахтачиликдаги асосий ишларни — экишдан тортиб пахтани териб олишгача ҳамма ишларни машиналар билан бажаришни таъминламоқ учун бу ишларни комплекс механизациялаш йўлида қунт билан кураш олиб боришимиз керак.

Бу соҳада ғоят катта аҳамиятга эга бўлган тажрибалар бор. Бу ерда Ўрта Осиё машина-синаш станциясининг механиги Ўртоқ Тюпко сўзга чиқди. Унинг ёлғиз ўзи тегишли машиналар комплексидан фойдаланиб, 25 гектар ерга чигит экиб, ғўза қатор ораларини ишлаган ва ҳар гектардан 28,3 центнердан ҳосил етиштириб, бутун пахтани якка ўзи териб берган. Бу жуда катта натижадир. Биз мана шунга интилишимиз керак.

Ўртоқ Тюпко участкасида комплекс механизация жорий қилинганлиги туфайли пахтанинг ҳар бир центнерига сарфланаётган меҳнат жуда камайтирилган. Ҳар бир центнер пахтанинг таннархи 76 сўмга тушган, аммо шу станция ёнидаги Свердлов номли колхозда ҳар бир центнер пахтанинг таннархи 213 сўмга тушган. Ҳар гектар ерга Ўртоқ Тюпко 25,4 одам куни сарфлаган бўлса, Свердлов номли колхозда 142 одам куни сарфланган.

Бу рақамлар устида фикр қилмаслик мумкин эмас. Ер бир хил бўлгани ҳолда пахта етиштирмоқ учун бир участкада иккинчи участкадагига қараганда, олти баравардан кам меҳнат сарфланган. Демак, колхозлардаги ишчи кучларини кўпайтирмасданоқ ҳозирги вақтда етиштираётганимизга қараганда бир неча баравар кўп пахта етиштириш мумкин.

Пахта етиштиришга сарф бўладиган меҳнатни камайтириш энг муҳим вазифадир. Пахтачиликда меҳнат унумдорлигини ошириш учун катта резервлар бор. Жуда характерли бир мисолни айтиб ўтишга ижозат берингиз. Ўзбекистон ССРнинг Наманган областидаги Киров номли колхозда ҳар центнер пахтани етиштирмоқ учун 1957 йилда 3,4 одам куни сарфланган. Ўртоқ Тюпко участкасида бундан ҳам камроқ — 0,9 одам куни сарфланган. Аммо умуман Ўзбекистон ССР колхозларида ҳар центнер пахтани етиштирмоқ учун 7,2 одам куни, яъни Киров номли колхоздагига қараганда икки баравардан зиёдроқ ва Ўртоқ Тюпко сарфлаганига қараганда 8 баравар кўп одам куни сарфланган. Бунда шуни айтиб ўтиш керакки, Ўзбекистон ССРда пахтанинг ҳар центнерини етиштирмоқ учун қўшни республикалардагига қараганда бир қадар камроқ меҳнат сарфланмоқда. Бошқа республикаларда тағин ҳам кўпроқ сарфланмоқда. Пахтанинг ҳар центнерини етиштирмоқ учун Туркманистон ССРда 9,3 одам куни, Озарбайжон ССРда 8,3 одам куни, Қозоғистон ССРда 7,8 одам куни сарфланган ва ҳоказо.

Механизацияни қўлланиш, меҳнатни ташкил этишни яхшилаш пахта таннархини камайтириш учун курашда энг муҳим омилдир. Сизларда меҳнат унумдорлигини ошириш резервлари жуда катта. Қўл меҳнатидан воз кечиш ёки кўп даражада машина билан алмаштириш мумкин бўлган жойларда ҳам қўл меҳнатидан кўп фойдаланилмоқда.

Кетмон тўғрисида жиддий гаплашиб олайлик Ўртоқлар. Ғўзани кетмон билан чопиқ қилиш оғир, баракасиз меҳнатдир. Одам алмисоқдан қолган шу асбоб билан жазирама офтобда энгашиб бутун кун чопиқ қилишга мажбур бўлади. Албатта, катор ораларини ишлаш учун машина бўлмаган пайтларда кетмон ишлатишдан бошқа чора йўқ эди. Лекин социалистик саноат қишлоқ хўжалигига тракторлар ва бошқа зарур иш қуролларини тобора кўп миқдорда бериб турган ҳозирги вақтда колхозлар кетмондан воз кечишлари лозим.

Кетмонни тарк қилиб ғўза қатор ораларини машина билан ишлаётган, пахтазорларни машина билан юмшаётган колхозлар меҳнат унумдорлигини оширишда қандай ажойиб натижаларга эришаётганларини қаранг. Наманган областидаги Киров номли колхозда пахта майдонининг бир қисми кетмонсиз ишланмоқда. Натижада пахтанинг ҳар центнерига сарфланаётган меҳнат камайиб, 12 меҳнат кунидан 5 меҳнат кунига тушиб қолди. 1957 йилда 200 минг меҳнат куни тежалди. «Фарғона» колхозида кетмон билан ишлаш камайтирилганлиги натижасида 16 минг меҳнат куни тежалди.

Фарғона областининг Тошлоқ районидаги 2-МТСда ғўза қатор ораларини кетмонсиз ишлаш натижасида ҳар гектар ердан 31,6 центнердан пахта олинди. Пахтанинг ҳар бир центнерини етиштирмоқ учун сарфланган меҳнат кетмон билан ишланган вақтдагига қараганда уч баравар камайди.

Бироқ, колхозлар ва совхозлар кетмондан воз кечмаётирлар. 1957 йилда 7,5 минг гектар ерлаги ёки бутун пахта майдонининг 0,4 процентида ғўза қатор оралари кетмонсиз ишланди. Нега шундай? — деган савол туғилади. Колхозчи ўз меҳнатининг енгиллаштирилишини истамайдими, ахир? Бундай деб бўлмайди, чунки одам ўзига ўзи душман эмас. Партия ташкилотлари зарур даражада ташкилотчилик ва тушунтириш ишларини олиб бормоқдаётган бўлсалар керак, баъзи ўртоқлар, эҳтимолки, ўзлари ҳам қолоқ қайфиятларга мубталодирлар. Кетмонни ёқлаш фалсафаси (шуни ҳам фалсафа дейиш мумкин бўлса) қўйилагичадир: колхозларда меҳнат куни салмоқлор бўлиб қолди, колхозчилар кетмон билан ишлаб, кўпроқ меҳнат куни ола берсинлар. Кетмон бўлмаса колхозчиларнинг ҳаммасига иш топилмай қолар эмиш, колхозчиларнинг меҳнат куни камаяр эмиш ва бинобарин, уларнинг иш ҳақи камаяр эмиш.

Бундай қайфиятларга кескин зарба бериш лозим. Бу нарса колхозчиларга сохта ғамхўрликдан, меҳнат унумдорлигини оширишнинг энг муҳим вазифаларини нотўғри тушунишдан бошқа нарса эмас. Колхозчиларнинг меҳнат кунлари кам бўлса—кам бўлаберсин, лекин ишчи кучи бўшасин. Бўшаган бу ишчи кучидан бошқа ишларда фойдаланинглар, янги бойликлар яратинглар ва тўпланглар. Ана ўшанда колхозчилар меҳнат куни кам бўлса ҳам, кўпроқ даромад олади, чунки, колхоз кўпроқ маҳсулот етиштириб, меҳнат кунига кўпроқ ҳақ тўлайдиган бўлади. Колхозчиларнинг иш ҳақи камаймайди, аммо хўжалик ишила барака анча кўпаяди. Буни колхозчиларга тушунтириш, пахта етиштиришни механикалаштирмоқ учун курашга кенг оммани жалб қилиш, бу курашга фақат колхоз активларинигина эмас, шу билан бирга, олдий меҳнаткашларни, кетмон билан бевосита ишлаётган кишиларни ҳам тортиш керак. Улар ишни машина билан бажариш тарафдори бўлиб, кетмонга қарши чиқишларига шубҳаланмаса ҳам бўлади. **(Давомли қарсаклар).**

Кетмонни ёқлаётган кишиларга қарши кураш олиб борайлик, ишчи кучидан фойдаланишга нотўғри қарашга, колхозчиларнинг меҳнатига ҳурматсизлик билан қарашга йўл қўяётган колхоз раисларини уялтирайлик. Колхоз раиси кетмон ўрнига машина ишлатиш имкониятига эга бўла туриб, буни қилишни истамаётган бўлса, бундай раис бу қилиғи билан колхозларнинг ва давлатнинг манфаатларига зарар етказади.

Тўғрими, ўртоқлар?

Овозлар: Тўғри.

Яна такрор айтаманки, меҳнат кунлари сонини кўпайтиришга уринмасдан, ҳар меҳнат кунига ҳисоблаганда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг миқдорини кўпайтиришга интилиш ва бўшаган ишчи кучидан бошқа сердаромад тармоқларни ривожлантириш ишларида — боғларни, токзорларни кўпайтириш ишида, пиллачилик, қурилиш ишларида фойдаланиш керак. Шундай қилганингизда колхозлар яна ҳам бойийди, бутун мамлакатимиз яна ҳам бойийди, халқ турмушининг моддий даражаси кўтарилади.

Пахтачиликни янада машиналаштириш вазифалари орасида пахта теришни машиналаштиришнинг алоҳида аҳамияти бор. Пахта етиштириш учун сарф бўлаётган меҳнатнинг ярмилан кўпроғи ҳозирги вақтда пахтани теришга сарф бўлмоқда. Равшандирки, ҳозирги вақтда пахта теришни машиналаштириш иши пахтачиликни комплекс механизациялаш учун курашдаги энг муҳим иш бўлиб қолди.

КПСС Марказий Комитети Казинцев, Ёқубов ва бошқа инженер ўртоқлардан хат олди. Уларнинг хатида бундай дейилади:

«МТСлар ва совхозлардаги терим машиналари билан камида 500 минг гектар ердаги пахтани териб олиш ва бир миллион тоннадан кўпроқ пахта ёки ялпи ҳосилнинг 25—35 процентини териш мумкин. Ҳақиқатда эса, 1956 йилда бутун мамлакатда машина билан атиги 52 минг тонна пахта терилди, яъни машинала терилган пахта терилган ҳамма пахтанинг 1,5 процентидан ошгани йўқ».

Эҳтимол, пахта териш машиналари фойдаланиб бўлмаслик даражада ёмон машиналардир? Лекин бундай бўлмаса керак, бир қанча хўжаликларда машиналар ишлаб турибди ва жуда яхши натижа бераётир.

Тошкент область Октябрь районидаги Киров номли колхоз пахта ҳосилининг 40-50 процентини машина билан териб олмоқда. Бу колхозда ҳар бир машина бир мавсумда 53 тоннадан пахта териб берди.

Жанубий Қозоғистон областидаги «Пахтаорол» совхози бутун пахта майдонининг 35-40 процентидаги ҳосилни машина билан териб олмоқда. Бу ҳақда совхоз директори Ўртоқ Куликов жуда яхши гапирди.

Кенгашда сўзга чиққан Ўртоқ Тюпко бундай деди:

«Мен совет ва америка машиналарини синашда қатнашдим. Бизнинг машинамиз америкаликларникидан қолишмайди. Тажриба участкасида 93 процент пахта машина билан териб олинди. Бутун гап ишни ташкил қилишдадир».

Ўртоқ Тюпконинг гани тўғри. Ҳақиқатан ҳам бутун гап ишни ташкил қилишдадир. Пахта териш машинасининг камчиликлари бор, албатта, уни такомиллаштириш, шунингдек янги машиналар яратиш керак. Бу ҳақда бу ерда ҳаққоний гаплар айтилди. Конструкторлар ҳам, машинасозлар ҳам зарур хулосалар чиқариб олурлар, деб ўйлаймиз. Лекин бутун гап одамларда. Жонкуяр малакали киши ҳозирги пахта териш машинасидан ҳам яхши фойдаланиши мумкин, албатта.

Баъзи ўртоқларимиз техникадан қандай яхши фойдаланиш тўғрисида бош қотириш ўрнига, ҳеч сўриштирмай: терим машиналари ёмон деб юришади. Ишга бундай назар билан қараб бўлмайди. Машина ҳеч тўлатўкис бўлиши мумкин эмас. Энг мукаммал машина ҳам бориб-бориб эскиради ва ўрнига янада мукаммалроқ машина ишлаб чиқарилади. Пахтани машинада териш плани муттасил бажарилмаётганлигини машиналарнинг сифатига тўнкашга уринаётган кишилар биздаги мавжуд машиналар билан ишнинг кўзини билган кишилар пахтани яхши тераётганлигини унутиб қўймоқдалар. Тожикистонда бўлган вақтимда буни ўз кўзим билан кўрганман.

Нега баъзи бировларнинг қўлига тушган машина ҳеч нарсага ярамайди-ю, бошқа кишиларнинг қўлида шу машиналар жуда яхши ишлайди. Бунда ҳам кетмонга нисбатан бўлаётган муомала рўй бераётган бўлса керак. Колхоз раислари, пахта машинада терилса, колхозчилар кам меҳнат куни ишлайдилар, уларнинг иш ҳаки камайиб қолади, деб ўйлаб, асосий ғам меҳнат кунининг сонида эмас, меҳнат унумдорлигида эканлигини унутиб қўяётган бўлсалар керак. Бундай қолоқ қайфиятларга қарши чинакам курашилмаётир. Жумладан, асосий теримчилар бўлган хотин-қизлар машиналардан фойдаланишни тузук агитация қилмаётирлар.

Кўпинча биз пахтани қўлда кўп терган колхозчиларни мақтаймиз. Бу мақташимиз тўғри. Модомики, пахта қўлда терилаётган экан, теримчиларни рағбатлантириш керак. СССР Олий Совети Президиуми теримчиларни орденлар ва медаллар билан мукофотлайди, ҳатто уларга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони беради. Бироқ, пахтани машинада теришни жорий қилиш учун кескин кураш олиб бориш керак. Қўл меҳнати билан узоққа бориб бўлмайди.

Менингча, область ва республикаларнинг раҳбарлари пахта териш машиналаридан фойдаланишга зарур даражада эътибор бермаётирлар. Улар кенгашларда машинада теришни ёқлаб гапирадилару, аммо терим бошланганида машиналарни унутиб қўядилар.

Пахта териш техникасига етарлик баҳо бермасликка чек қўйиш зарур. Машина одамнинг душмани эмас, балки дўстидир, машинани унинг ўзи яратган, машина унинг меҳнатини енгиллаштириши керак. Одам қўл кучи билан машина бажарган миқдорда иш қилолмайди, демак, раҳбарлар бу машинадан фойдаланишга эътиборсиз қарамоқдалар, одамларни яхши танлаб олмаётирлар ва яхши ўргатмаётирлар. Ишнинг кўзини биладиган кишининг қўлига тушган машина ёмон ишлаши мумкин эмас. Хуллас, колхоз раҳбарлари ҳам, республикаларнинг раҳбарлари ҳам пахта териш машиналарига етарлик эътибор бермаётирлар. Менингча, сизларни техникага нотўғри муносабатда бўлаётганлигингиз учун ҳа деб уялтира беришни энди бас қилайлик, ўртоқлар. Аҳвол ўзгармас экан, бу масалага яна қайтамиз, сизларни тинч қўймаймиз. **(Қарсаклар).**

Ғўза парваришини механизациялаш ишида кадрлар асосий роль ўйнайди. Ўртоқ Турсунқулов бу ерда сўзга чиқиб, бу масалада жуда тўғри гапни айтди. Мен унинг сўзларини эслатиб ўтаман:

«Квадрат-уялаб чигит экишга ва ғўза қатор ораларини икки томонлама ишлашга батамом ўтиш колхозчилар ва механизаторларнинг билимини оширишни талаб қилади. Шу сабабли биз колхозимизда махсус агротехника курслари ташкил қилдик ва колхозчилар ҳамда механизаторларни ўқитиш учун бу курсларга 100 минг сўм ажратдик».

Ўртоқ Турсунқулов айтган гапларни ҳар томонлама қувватласа арзийди. Ҳар бир колхозда квадрат-уялаб чигит экадиган усталар бўлиши лозим. Тўғри квадрат-машиналарни ишлатишнинг негизилир. Ҳар бир тракторчи ҳам тўғри квадрат ола бермайди. Ғўза қатор ораларини ишлайдиган мастерларимиз бўлиши, бу ишга одамларни ўргатиш, ихтисослаштириш керак. Пахта териш машиналарида ишлаш учун ҳам усталар бўлиши керак. Бундай кишиларни биз тарбиялашимиз, уларга ғамхўрлик қилишимиз лозим.

Кенгашда кўпгина муҳим масалалар қўйилди. Сўзга чиққан ўртоқлар меҳнатни ташкил этишни яхшилаш, чопиқ тракторлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш, пахта уруғчилигини яхшилаш, пахтанинг ингичка толали сортларини етиштиришни кўпайтириш тўғрисида қимматли таклифлар киритдилар. Суғориш ва зовур шохобчаларни яхшилаш ҳамда чигит экиш учун янги ерларни ўзлаштириш, заҳарли дориворлар ишлаб чиқариш, пахта тозалаш саноати ишларини яхшилаш, заводларда ва тайёрлаш пунктларида қуритиш, тозалаш цехлари ташкил этиш тўғрисида, селекциячилик ишлари тўғрисида ҳам гапириб ўтдилар.

Аммо, селекциячилик иши пахтачиликда жуда муҳим масала бўлса ҳам, бу ишга кам эътибор берилиб келди. Пахтанинг яхши сортларини етиштириш, ишлаб чиқаришга жорий қилиш пахтачиликдаги туб вазифаларнинг биридир. Афсуски, докладчилар ҳам шу қадар муҳим иш ҳақида кам гапирдилар. Биз илм-фанга етарлик баҳо бермаслик йўлига тушмаслигимиз керак. Илм-фан бўлмаса қишлоқ хўжалигини олга эътиб бўлмайди.

Практика катта иш, албатта, практика жуда катта кучдир. Лекин илм-фан бўлмаса, практика йўлда туртиниб қолади, кўп куч ва вақт сарфлашга тўғри келади. Аммо, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришнинг муҳим вазифаларини илм-фан ёрдамида тезроқ ҳамда куч ва вақтни камроқ сарфлаб, ҳал қила оламиз.

Шу сабабли агрономлар, зоотехниклар, селекциячилар, ҳамма мутахассислар ва олимларга ҳамиша эътибор бериб, ғамхўрлик қилиб туриш, уларнинг ташаббусини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, талабларига сезгирлик билан қулоқ солиш керак. Ана шунда қишлоқ хўжалик фани ишлаб чиқаришга тагин ҳам самаралироқ ёрдам кўрсатадиган бўлади.

Госплан, министрликлар, тегишли республикаларнинг Министрлар Советлари бу кенгашда айтилган таклифларни умумлаштиришлари ва айрим масалалар устида қарорлар қабул қилишлари зарур.

Докладлар ва ҳамма нутқларни бир китобга тўплаб кенгаш тўғрисидаги ҳисоботни тезроқ нашр қилишни зарур деб ҳисоблайман. Албатта бу китобни ҳамма пахтакор республикалар халқларининг тилларида босиб чиқариш керак. Шундагина мазкур республикаларнинг меҳнаткашлари илғор пахтакорларнинг тажрибалари тўғрисидаги қимматли материалларни ўз она тилларида ўқий оладилар. Сўзга ёзилган ўртоқларнинг ҳаммаси сўзга чиқишга улгуролмасалар, сўзланмаган нутқларни ҳам шу китобга киритиш яхши бўлур эди.

Ўртоқлар! Менингча, муҳим иш бўлган яна бир нарса устида — эгатга қоғоз қоплаш (мульчалаш) тўғрисида гапириб ўтмоқчиман. Бу усулни ташлаб қўймаслик керак, буни ўрганиш керак, келгусида деҳқончиликни ривожлантириш учун бу усулнинг жуда катта имкониятлари бор.

Эгатга қоғоз қоплаш ҳозирги вақтда колхозлар ва совхозлар учун актуал амалий масала бўлиб қолди деб бу ҳақда гапираётганим йўқ. Ҳозирги вақтда эгатга қоғоз қоплаш учун ишлатиладиган мульча қоғоз деҳқончиликда ишлатилаётгани йўқ, ҳозирча мульча қоғозининг ўзи ҳам йўқ. Лекин биз бу проблемани етарлик даражада ўрганмас эканмиз, нотўғри иш қилган бўламиз. «Пахтаорол» совхозининг директори Ўртоқ Куликовга шуни айтмоқчиманки, сиз кичикроқ бир участка ажратиб, тегишли машина топиб, эгатга қоғоз қоплаш усулини синаб кўрсангиз, бу соҳада тажриба тўпласангиз яхши бўлур эди. Бу ишнинг аҳамияти ва истиқболи жуда катта. Қоғоз қоплаб қўйилган эгатни икки ёқлама ишлашнинг ҳожати бўлмайди, чунки, қоғоз бегона ўтларни бўғиб ўстирмай қўяди. Шу тариқа қатор ораларини ишлашдек кўп меҳнат талаб қиладиган ишнинг икки баравар камайтириш мумкин.

Баъзилар жуда кўп мульча қоғоз керак бўлади, дейишади. Хўш, мульчанинг ўзи нима? Бу тегишли эритма сингдирилган қоғоздир. Гап қанча мульча кетишида эмас. Бу мульча қанча меҳнат ва маблағни тежашини, олинган натижа шу қоғозга сарфланган харажатни қанчалик қоплашини текшириб кўриш керак. Эгатни мульча билан қоплаш натижасида тежалган маблағнинг шу мульчага 10 процентдан ортиғи кетмаса керак деб ўйлайман. Ҳар ҳолда шунинг ҳаммасини текшириб кўриш зарур.

Эҳтимол Ўртоқ Куликовнинг К. А. Тимирязев номидаги қишлоқ хўжалик академиясига бориб, профессор Виталий Иванович Эдельштейн билан учрашуви ва бу ишга дадил бўлиб киришмоқ учун у ердаги мульча ишлатиш тажрибаси билан танишиб кўриши керакдир. Ўртоқ Куликовга буни маслаҳат қилаётганлигимнинг сабаби нима? Сабаби шуки, унинг нутқи менга ёқди. У кўпгина яхши янгиликлар тўғрисида, жумладан, ғўзани ёмғир ёғдириб суғориш тўғрисида, эгатлаб суғоришни ёмғир ёғдириб суғориш билан алмаштириш мумкинлиги тўғрисида гапирди. Унинг ҳисобига қараганда, бу усул сувнинг сарфланишини 2,5 баравар камайтиради. Лекин бу усулнинг манфаати сувнинг тежалишидангина иборат бўлмай, қишлоқ хўжалиги учун жуда аҳамиятли бўлган жиҳатлари ҳам бор. Шу сабабли ёмғир ёғдириб суғориш усулини ҳар томонлама ўрганиб кўриш керак эди. Ҳозирги вақтда техника ва моддий имкониятлар бу усул билан суғоришни амалга ошириш учун катта истиқбол очиб беради.

«Пахтаорол» совхози яхши хўжалик. У тажриба лабораторияси бўлиб қолиши мумкин; Ўртоқ Куликов қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтириш манфаатларига мос янгиликларни ўз тажрибасида тагин ҳам дадилроқ бўлиб, текширишдан ўтказиши керак.

Ниҳоят, кенгаш қатнашчиларининг эътиборини яна бир масалага қаратмоқчиман. Бўлинмас фондларни кўпайтиришга кўпроқ эҳтиёж бериш керак. Кейинги йилларда колхозлар ва колхозчиларнинг даромадлари анча кўпайди. Бу эса жамоат хўжалигини кенгайтириш учун жамғармаларни кўпайтиришга имкон беради. Лекин бу имкониятлардан ҳали тўлиқ фойдаланилмаётир. Ўзбекистон ССР колхозлари 1955 йилда олган пул даромадининг ҳаммасидан 15,2 процентини бўлинмас фондга ажратиб қўйдилар. Ҳар меҳнат кунига ўрта ҳисоб билан 5 сўм 21 тийиндан тўланди. 1956 йилда бўлинмас фондга пул даромадининг 15,1 проценти ажратилди, ҳар меҳнат кунига эса 10 сўм 31 тийиндан пул тўланди.

Тожикистон ССР колхозлари 1955 йилда бўлинмас фондга 16,1 процент ажратдилар, ҳар меҳнат кунига 8 сўм 65 тийиндан пул тўладилар. 1956 йилда бўлинмас фондга 16 процент ажратилди. Ҳар меҳнат кунига 11 сўм 99 тийиндан пул тўланди.

Даромад кўпаймоқда, меҳнат кунига кўп пул тўланмоқда, аммо бўлинмас фондга ажратилаётган процент аввалгича қолаётир. Даромадни шунчалик кўп олаётганингизда кейин ишлаб чиқариш биноларини, уй-жойларни, маданий-маиший муассасаларни ҳам кўпроқ қуришингиз керак. Илғор колхозлар қишлоқларни батамом қайта қуриш вазифасини ўз зиммаларига олишлари мумкин эди.

Тожикистон ССРдаги Ленин номли колхоз раиси Ўртоқ Назаров яхши ташаббус ҳақида гапирди. Колхоз 200 та янги уй, Маданият уйи, касалхона, ҳаммом, болалар яслиси қуриб олган. Бошқа илғор колхозларда ҳам шундай имкониятлар бўлса керак.

Ўртоқ Ўринхўжаевнинг нутқига тўхталиб ўтган эдим. У раислик қилаётган колхозда катта қурилиш ишлари олиб борилаётганлиги жуда яхши. Бу колхозга уй-жой бинолари, касалхоналар қуришдан ташқари яна интернат-мактаблар қуришни ҳам маслаҳат бериш керак. Сизнинг колхозингиз, Ўртоқ Ўринхўжаев, бадавлат колхоз. Мактаблар ва интернат-мактаблар қуринг, ўқитувчилар ва тарбиячиларни колхозингизга олиб келинг, улар ёрдами билан ёш бўғинни тарбиялаг. Бу ишнинг болаларни коммунистик руҳда тўғри тарбиялаш учунгина аҳамияти бўлиб қолмасдан, шу билан бирга, уларнинг ота-оналарига ишлаб чиқаришда бутун куч ва ғайратлари билан ишлаш имкониятини бериш учун аҳамияти бор.

Албатта, ҳозирча ҳамма колхозлар ҳам шундай қурилишлар билан шуғуллана олмайдилар. Иқтисодий заиф колхозлар аввало ўз хўжаликларини ўнглаб олишлари, экономикани мустаҳкамлашлари керак. Лекин катта даромад олаётган колхозлар уй-жой биноларини қуришлари, колхозчилар учун яхши шароит яратиб беришлари ва ҳеч шубҳасиз, аввало болаларга ғамхўрлик қилишлари, болаларни тарбиялашлари, уларни янги жамиятнинг муносиб қурувчилари қилиб тайёрлашлари керак. Кекса бўғин устида капитализм сарқитларининг ҳали анча-мунча юки бор. Боларимизни тарбиялаш янги коммунистик жамият қуриш вазифаларига тўла жавоб бериши керак, чунки биз коммунистик жамият қуратёримиз ва бу жамият албатта қурилади. **(Давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Совет Иттифоқи Хитой Халқ Республикаси ва бошқа халқ демократияси мамлакатлари билан бирликда социализмнинг қудратли лагери, халқлар ҳавфсизлиги ва тинчлигининг бақувват таянчи бўлиб турибди.

Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар халқаро муносабатларни юмшатиш учун, «совуқ урушни» тўхтатиш учун, қуролсизланиш проблемасини ҳал қилиш учун, шу жумладан, ядро қуролини батамом тақиқлаш учун ҳам, бу қурол синовларини тўхтатиш учун, бутун дунёдаги одамлар ўз тақдирлари, ўз болалари ва яқин-билишларининг тақдири учун бехавотир бўлиб яшайдиган бўлишлари учун курашмоқда. Бутун дунёда тинчлик учун, тинч-тотув яшаш учун кураш ташқи сиёсатимизнинг раҳбар ва етакчи принципидир.

Ҳозирги вақтда тинчлик кучлари шу қадар ўсиб кетдики, улар ҳар хил ҳарбий авантюраларга ишқивоз бўлганларни жиловлаб қўйишга, уларни халқларнинг иродаси билан ҳисоблашишга мажбур этишга қодир бўлиб қолдилар.

Совет Иттифоқининг халқаро миқёсдаги обрўйи ҳар қачонгидан ҳам ошди, янги урушнинг олдини олиш учун барча тинчликсевар халқлар олиб бораётган курашда Совет Иттифоқининг роли ошди. Совет Иттифоқи ташқи сиёсатнинг ленинча улуғ принципларини бундан буён ҳам қунт билан ўтказа беради, халқлар ўртасида ишонч ва дўстлик ўрнатишга ҳаракат қила беради.

Совет кишиларининг ҳаммасига шу нарса равшандирки, Коммунистик партиянинг

Совет пахтачилигини янада юксалтирайлик

Пахтакорларнинг Бутуниттифоқ кенгашида 1958 йил 19 февралда ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқи

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Коммунизмнинг ғалабаси тўғрисида гапирганимизда шуни кўзда тутамизки, халқ оммасининг ҳаётий манфаатларини ифодаловчи улуғ марксизм-ленинизм идеялари шу оммаларнинг онгига сингиб кетади ва ҳар қайси мамлакат халқи ўзи адолатли тартиб деб билган тартибларни оқибат натижада ўз мамлакатида ўрнатади. Мисол учун бизнинг мамлакатни олиб кўринг. Чоризм вақтида мамлакатимиз қолоқ, ярим мустақил давлат эди. Лекин Октябрь социалистик революцияси бўлиши билан ишчилар синфи ҳокимиятни ўз қўлига олди. Шу халқнинг ўзи, ўша одамларнинг ўзи орадан 40 йил ўтгач, ўз Ватанини қудратли давлатга айлантирди, уни саноат ишлаб чиқаришининг даражаси жиҳатидан жаҳонда иккинчи ўринга олиб чиқди. Ватанимиз яна бир оз вақтдан кейин иккинчи ўриндан биринчи ўринга чиқиб олади. **(Давомли қарсаклар).**

Бундай улуғ ишларни қилмоқ учун бизга, халқимизга шундай кучни ким берди? Халқнинг ўзи-ўз фидокорона меҳнати билан мамлакатнинг бутун қиёфасини ўзгартирди, социализм қурди. Бизга ҳеч ким кредит бергани йўқ. Кредит беришлик ўеқда турсин, ҳатто Совет Иттифоқини блокада қилиб қўйилар, биз билан савдо-сотиқ қилмай қўйдилар. Америка Қўшма Штатлари Совет Иттифоқидек улуғ мамлакат борлигини ўн олти йил танимасдан турди. Лекин бу билан СССР яшамасдан тўхтаб қолгани йўқ, аксинча, у ўсди, куч йигди, ривожланди. Ҳозирги вақтда АҚШ Хитой Халқ Республикасини тан олмаётир. Лекин бу билан 600 миллионлик Хитой Халқ Республикаси яшашдан тўхтаб қолгани йўқ, у ривожланмоқда, ўсмоқда, бойимоқда ва мустаҳкамланмоқда. **(Гулдурос қарсаклар).**

Марксизм-ленинизм идеялари оммага сингиб кетгандан кейин, у мана шундай кучга эга бўлиб қолади. Бизнинг давлатимиз шу идеялар асосида қурилди. Совет халқи — ишчилар, деҳқонлар, зиёлилар Коммунистик партия бошчилигида тарихан жуда қисқа муддат ичида Совет Иттифоқидаги барча миллатларнинг, барча республикаларнинг экономикасини ва маданиятини яшнатишга муваффақ бўлдилар. **(Қарсаклар).**

Душманларимиз марксизм-ленинизм таълимотининг улуғлигини тан олмас эканлар, биз бунинг учун хафа бўлмаймиз. Нега хафа бўлайлик! Буржуа арбоблари марксизм-ленинизм таълимоти нималигини тушунмасалар, буни тушунмадинг деб урушиш керакми? Коммунизмни бирор кимсага зўрлаб қабул қилдириш-мизнинг нима ҳожати бор? Янги ижтимоий тузумни ўрнатиш ҳар қайси халқнинг ўз ишидир.

Буржуа пропагандаси социалистик мамлакатлар тўғрисида гапирганида, шу мамлакатларнинг халқлари «коммунистик қулликка» тушиб қолган деб бақиришни яхши кўради. Бу қанақа «қуллик» ўзи, ўртоқлар! Социалистик мамлакатлардаги одамлар ҳамма сиёсий ҳуқуқлардан фойдаланиб турибдилар, ўз мамлакатларининг батамом хўжайинлари бўлиб олганлар. Улар одамнинг одам томонидан эксплуатация қилинишини тугатдилар, капиталистларнинг, ер эгаларининг, молия корчалонларининг зулмини ағдариб ташладилар, ўз ҳокимиятларини, халқ ҳокимиятини ўрнатдилар ва ўзларининг энг муносиб намояндаларини давлатни бошқариш органларига сайламоқдалар.

Империалистларнинг сотқин қаламфурушлари: ўзбеклар коммунистик қулликка тушиб қолган, тожиклар ҳам коммунистик қулликка тушиб қолган, деб нуқул жар солдилар. Буржуа пропагандасига қулоқ солсангиз, белоруслар, украиналар, руслар — хуллас Совет Иттифоқидаги халқларнинг ҳаммаси мана шу «коммунистик қулликка» тушиб қолган эмишлар. Уларни шу қуллиқдан озод қилиш керак эмиш, фабрикаларни ва заводларни «озод қилиб», капиталистларга топшириш керак эмиш, шу халқларни ерга эга бўлиш ҳуқуқидан «озод қилиб», ерни помещиклларга, бойларга ва хонларга олиб бериш керак эмиш, уларни ўз мамлакатларининг тўла ҳуқуқли граждаплари бўлиш ҳуқуқидан «озод қилиш» керак эмиш. Аммо, капиталистик мамлакатлардан бизнинг мамлакатимизга келган одамлар мана шу «коммунистик қулликни» ўз кўзлари билан кўрганларидан кейин, буржуа пропагандасининг бутунлай ёлғон эканлигига қаноат ҳосил қиладилар.

Масалан, улар тожиклар, ёки ўзбекларнинг уйига бориб, «қул» паловини еганларидан кейин (уларнинг баъзилари эса ўз уйларида, капиталистик мамлакатларда, эҳтимолки, йилига бир-икки мартадан ортиқ палов емасалар керак), ана шу халқлар қандай яшаётганликларини, қандай ноз-неъматлардан фойдаланаётганликларини ўз кўзлари билан кўрганларидан кейин, сизлардаги қуллик мана шунақа экан-да!— дейишади. Бизнинг мамлакатимизда ҳам шундай коммунистик «қуллик» бўлганида биз жон дер эдик, дейишади! **(Қарсаклар).**

Биз коммунистик идеяларимизни халқ орасига қурол кучи билан, уруш билан олиб кирмаймиз, чунки уруш одамларни қираётганлиги, одамларнинг қўли билан барпо қилинган бойликларни емириб ташлаётганлиги учун одамлар ундан нафратланадилар. Биз коммунизм идеяларини халқларнинг онгига ўзимизнинг намунамиз билан, одамларнинг ижодий яратувчилик иши билан шуғулланиб ҳаёт кечиришларини инсон учун таъминлаб берган, моддий бойликларни мўл-кўл қилиб берган, халқнинг ўзи қурган социалистик тузумимиз билан сингдирамиз. Шундай бўладиган вақт яқинлашиб қолди. Ана ўшанда ҳозирги вақтда коммунизмга қарши чиқаётган киши ҳам: коммунизм тўғрисидаги уйдирмаларга ишониб, тозаям ахмоқ бўлган эканман-да, дейдиган бўлади. Коммунизм бунақа нарса эканлигини билмаган эканман, коммунизм менга ва бошқа одамларга керак бўлган нарсакинг худди ўзи экана, дейдиган бўлади. **(Қарсаклар).**

Ўртоқлар, коллективлаштириш тугалланганидан кейинги биринчи йилларда кексайиб қолган бир киши билан бўлган суҳбат умрбод эсимдан чиқмайди. Биз қишлоққа бориб, темирчилик дўконига кирдик. Ўзингиз биласизки, деҳқонлар ишдан бўш вақтларда темирчининг дўконига бориб, бамисоли бир клубда суҳбатлашгандек гаплашиб ўтиришни яхши кўрадилар.

Биз ҳам кирдик, гап бошланиб кетди. Ўша чолдан сўрадим:

— Хўш, колхозингизда ишлар қалай?

— Ёмон эмас.

— Кампирингиз колхоз тўғрисида нима деяпти?

— Э, асти қўяверинг,— деб жавоб берди чол. — Кампиримни колхозга киришга кўндиргунимча у ер-камда учта обкашиқ синдирди.

— Хўш, колхоз тўғрисида ҳозир кампирингиз нима дейди? — деб сўрадим.

— Энди мен колхоздан чиқиб кетадиган бўлсам, кампирим менинг елкамда тўртинчи обкашни синдириши турган гап. Гаппнинг рости шу. **(Залда кулги).**

Ахир ўртоқлар, колхоз тўғрисида ишлари фақат шу кампиргина шундай ёмон фикрда бўлганмиди? Колхоз тузумига қарши бўлган одамлар, айниқса хотин-қизлар орасида оз эмас эди. Бунинг сабаби ҳам маълум, чунки хотинлар рўзғор билан кўпроқ шуғулланади, хотинлар ўз ўғочига боғланиб қолган бўлади ва уларнинг ҳаёти рўзғорнинг оғир ташвиши билан ўтар эди. Лекин колхоз ҳаммадан кўп кимни озод қилди? Хотинларни озод қилди. Хотин-қизлар фақат сиёсий ҳуқуқлар олибгина қолмадилар, шу билан бирга, улар иқтисодий озодликка ҳам чиқиб олдилар. Революциядан олдинги вақтда ҳар бир хотин эрининг чўриси эди, энг ҳуқуқсиз одам эди. Баъзи эркак ўзининг хотинини тирноқча ҳам кўрмас эди. Чойхонадан ёки қовоқхонадан қайтиб келиб, хотинига: йўқол кўзимдан, уйимни бўшатиб қўй, деб бақирар эди. Хотин ҳам ҳар қандай ҳақоратга чидашга мажбур эди. Қонун эрнинг томонини олар эди.

Эндичи, эркак ширакайф бўлиб уйига қайтганида хотинига шундай гапларни айта оладими? Эндиликда хотининг ўзи бундай эрга қараб:

— Қаерда санқиб юрдинг? Қаердан келган бўлсанг шу ерга бориб ухла, кейин уйингга кел,—дейди...

Ахир, ҳозирги вақтда кўп хотинлар эрларига қараганда кўпроқ пул топмоқдалар. Айниқса ичишни яхши кўрадиган эрларга қараганда хотинлар кўпроқ пул ишлаяпти. Бундай эркаклар ҳамиша ўз хотинига қараганда камроқ пул ишлайди.

Менинг бу гапимдан эркак ўртоқлар хафа бўлишмасин. Бу масалада орамизда англашилмовчилик бўлмайди деб ўйлайман.

Совет Шарқидаги республикаларда хотин-қизлар нақадар ўсиб кетганлигини қаранг! Бу ерда ўзбек, туркман, озарбайжон, тожик хотин-қизлари, СССРдаги бошқа халқларнинг вакиллари бўлган хотин-қизлар сўзга чиқди. Уларнинг нутқлари Совет ҳокимиятининг хотин-қизлар тақдирида чуқур ўзгаришлар қилганини кўрсатиб турибди. Бу ўзгаришлар шунинг учун ҳам айниқса кўзга яққол ташланадики, революцияга қадар Шарқ хотин-қизлари айниқса мазлума эдилар. Эндиликда совет Шарқи хотин-қизлари ўз тараққиётларида мисли кўрилмаган даражага кўтарилдилар, ҳамма хотин-қизларимиз сингари улар ҳам эркаклар билан тенг ҳуқуқли бўлиб қолдилар.

Ўртоқлар! Совет Иттифоқининг халқаро аҳволи мустаҳкам ва бақувватдир. Ҳатто энг реакцион буржуа арбоблар ҳам СССР нинг халқаро аҳволига ва халқаро масалаларни ҳал қилишда бизнинг тутиб турган ўрнимизга анча тўғри баҳо берадиган бўлиб қолдилар. Совет Иттифоқи ҳақиқатан ҳам тинчликни истаётганлигини ва ҳамма мамлакатлар билан дўст бўлиб яшашни истаётганлигини тушуна бошлаган одамлар бутун дунёда тобора кўпаймоқда.

Биз яхши дўстимиз бўлган Афғонистон мамлакатининг бу ерда иштирок қилаётган вакилини табриклаймиз. Қирқ йилдан бери давлатларимиз ўртасида дўстона муносабатлар давом қилиб келмоқда. Биз бундай муносабатлар билан фахрланамиз ва Совет Иттифоқига ҳам, Афғонистонга ҳам фойдали бўлган бундай муносабатлар бундан буён ҳам муваффақиятли ривожланишига аминмиз.

Биз бошқа мамлакатлар билан ҳам — мамлакатимиз билан чегарадош бўлган Эрон билан ҳам, Туркия билан ҳам шундай яхши муносабатларда бўлишни истаймиз. Барча капиталистик мамлакатлар билан ҳам шундай яхши муносабатларда бўлишни, улар билан ўзаро манфаатли савдо-сотиқни ривожлантиришни, маданий муваффақиятларни ўзаро баҳам кўришни истаймиз. Хуллас, биз жаҳондаги ҳамма халқлар билан тинчликда яшашни, халқаро етилган проблемаларни музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал қилишни, уруш йўли билан эмас, балки тинч воситалар билан ҳал қилишни истаймиз.

Ўртоқлар! Мамлакатимизнинг муттасил ўсиб ва мустаҳкамланиб бориши учун ҳар бир совет киши ўз участкасида фидокорона меҳнат қилиб, саноатни ва қишлоқ хўжалигини ривожлантиришдаги, бинобарин, совет кишиларининг турмуш даражасини янада ошириш, халқ маданиятини, фан ва техникани юксалтириш учун моддий воситаларни тўплашда эришилаётган муваффақиятларни тағин ҳам кўпайтириши лозим. Шундай қилгандагина Совет Иттифоқи ривожлана беради, баҳодирлар сингари янги куч тўплаб, шу вақтгача ўсиб ва ривожланиб келганидек ривожлана беради. Эндиликда мамлакатимизнинг юксак даражада ривожланган индустрия базаси бор. Биз шу базага таяниб, тағин ҳам кўпроқ муваффақият билан олга боришимиз мумкин.

Кейинги вақтларгача Ғарбда кўп кишилар, совет кишилари қолоқ кишилар, фан ва техникани ривожлантиришда АҚШ Совет Иттифоқидан олдинда бормоқда, деган гапларни айтиб келдилар. Қарангки, мана шу қолоқ кишилар тўсатдан қитъаларо баллистик ракетани учирдилар, Ернинг сунъий йўлдошларини учирдилар, Америкаликлар эса жуда кўп терлаб-пишиб, ниҳоят, сунъий йўлдош учиришга муваффақ бўлдилар. Биз иккита йўлдош учирдик, шуларнинг бири ҳали ҳам учиб юрибди. Америкаликлар яқинда битта йўлдош учирдилар. Биз АҚШ олимларини ва техникларини бу муваффақият билан қутлаймиз.

Эндиликда, бизни қолоқ одамлар, уларни эса илғор кишилар деб айтишга ҳеч кимнинг тили бормайдиган бўлиб қолди. Кимки, бундан буён ҳам шундай гапни айтадиган бўлса, одамлар олдида масхара бўлади, холос. Биринчи даражали техникани яратишга муваффақ бўлган ва энг катта ракеталарни биринчи бўлиб баланд осмонга учирган кишилар қолоқ кишилар эканлигига ким ишонади. Бу ишда Совет Иттифоқи биринчи бўлди. Бу эса совет олимлари, инженерлари, техниклари ва ишчиларининг асрлар давомида унутилмайдиган энг катта ғалабасидир. Жаҳонда биринчи социалистик давлат Ернинг сунъий йўлдошини биринчи бўлиб учирганлиги билан фахрланамиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Биз капиталистик дунё вакилларига айтиб келдик ва ҳали ҳам айтаяпмиз: бизни севмасаларингиз севмай қўяқолинглар, биз ёқмас эканмиз, бизни меҳмон қилиб чақирмай қўяқолинглар, лекин бир планетада биз билан яшамай иложингиз йўқ. **(Қарсаклар).** Ғарчи биз космик фазога учиш воситаларини яратган бўлсак ҳам, лекин ерда мустаҳкам ўрнашиб олганмиз ва ердан ҳеч қаёққа учиб кетмоқчи эмасмиз. Бизнинг сиёсий қарашларимизга, идеяларимизга қўшилмаётган қўшиналаримиз ҳам ер юзида яшашга, бинобарин, биз билан ёнма-ён яшашга мажбурдирлар. Бизнинг планетамиз эса энди жуда кичкина бўлиб қолди. Москвадан Пекинга учиб бориш учун бир неча соат кифоя қилади; Нью-Йоркка учиб бориш учун ҳам бир неча соат кифоя қилади.

Хуллас, ёнма-ён яшашдан бошқа илож йўқ. Яшаш керак, яшаганда ҳам тинч яшаш керак. Биз социалистик давлатлар билан капиталистик давлатларнинг тинч-тотув яшашини таъминлашга интила берамиз.

Ўртоқлар! Ҳамма халқлар тинчлик бўлишини истайди. Ғарб мамлакатларида уруш чиқариши мумкин бўлган айрим бой ва жуда нуфузли одамлар бор, албатта, чунки улар зўр бериб қуролланиш йўли билан бойимоқдалар. Лекин халқлар ўзларининг куч ва ғайратларини бирлаштириб янги урушнинг олдини олиш учун сабот билан кураша бersалар, тинчликни сақлаб қолиш мумкин. Биз бунинг учун мумкин бўлган чораларнинг ҳаммасини кўрамиз.

Ўртоқлар! Кенгашимиз тугай деб қолди. Сизлар ўз колхозларингизга, совхозларингизга. МТСларингизга қайтиб кетасиз. Тажриба айирбошлашни кенгайтирингиз, яхши, илғор тажрибаларнинг ҳаммасини ишлаб чиқаришга тезроқ жорий қилингиз. Камчиликларни ладиил очиб ташлангиз, бу камчиликларни йўқотиш учун актив курашингиз.

Кенгашнинг ҳамма қатнашчиларига ҳамда Ўрта Осиё ва Закавказье социалистик республикаларининг ҳамма меҳнаткашларига қишлоқ хўжалигини юксалтиришда, экономика ва маданиятни ривожлантиришда янги, шонли муваффақиятлар тилашга, коммунизм қурилиши йўлида янги ғалабалар тилашга ижозат берингиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Колхозчиларнинг, совхоз ва МТС ишчиларининг, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги мутахассисларининг Ўзбекистон ССРда, Тожикистон ССРда, Туркманистон ССРда, Озарбайжон ССРда, Қозоғистон ССРда, Қирғизистон ССРда ва Арманистон ССРда пахтачиликни янада ривожлантириш юзасидан олган

МАЖБУРИЯТЛАРИ

Бизнинг мамлакатимизда Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг доно сиёсати туфайли совет экономикасининг пойдевори ва етакчи кучи бўлган қудратли социалистик индустрия вужудга келтирилди. Партия ва Ҳукумат оғир саноатни ривожлантиришда эришилган муваффақиятларга таяниб, мамлакатнинг бутун халқ хўжалигини кескин суратда юксалтиришдан иборат кенг программани ишлаб чиқдилар ва изчиллик билан амалга оширмоқдалар.

Қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини янада тез ривожлантириш — ана шу тарихий вазифани ҳал этишда энг муҳим звеноларнинг биридир.

Коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифаларидан илҳомланган бутун совет халқи КПСС XX съезднинг қарорларини зўр ташаббус ва ижодий ғайрат билан амалга оширмоқда. Пахтакор республикаларнинг меҳнаткашлари қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш учун кураш ишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Пахтакор республикаларнинг колхозчилари, совхоз ва МТС ишчилари, қишлоқ хўжалиги мутахассислари Ўрта Осиё, Закавказье ва Қозоғистон республикалари пахтакорлари ҳодимларининг 1954 йил ноябрь ойида ўтказилган кенгашида очилган жиддий камчиликларни тугатиш соҳасидаги тадбирларни изчиллик билан амалга ошириб келдилар. Кейинги уч йил мобайнида пахта етиштиришдаги янги, прогрессив усулларни қўлланиш соҳасида кўп иш қилинди. Эндиликда барча пахтакор республикаларда ва бутун пахта майдонида қатор ораларн торайтирилиб чигит экилмоқда, ғўзанинг 50 процентидан кўпроғи эса икки томонлама ишланмоқда.

Колхозлар, совхозлар ва МТСларнинг қатор ораларини торайтириб чигит экиш ва ғўзани икки томонлама ишлаш усулини қўлланиш йўлидаги кўп йиллик тажрибаси шуни кўрсатадики, ғўзани парвариш қилиш соҳасидаги ишларга сарф қилинадиган меҳнат оддий усулда экилгандагига нисбатан икки-уч баравар камаяди, ҳар гектар ерда ғўза тупларининг қалинлиги кўпаяди, қатор ораларини агротехника жиҳатидан қисқа, энг қулай муддатларда ишлаш мумкин, ғўзаларнинг яхши ривожланиши ва янада мўл ҳосил олиш таъминланади.

Ўтган йили пахтакор районларнинг кўпида об-ҳаво шароитининг жуда ноқулай келиши орқасида жуда оғир аҳвол рўй берди. Ана шу қийинчиликларни енгиш учун кўп куч ва маблағ талаб этилди.

Пахтакор республикалардаги колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари, қишлоқ хўжалиги мутахассислари КПСС XX съезднинг тарихий қарорларини амалга ошира бориб, 1957 йилда зўр ғайрат билан ижодий меҳнат қилиш натижасида, КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг доимий ғамхўрлиги ва ёрдами туфайли, пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар ва умуман бутун мамлакатда пахта тайёрлаш планини 1958 йил 1 январгача бажаришни таъминладилар; ҳар гектар ердан 20,8 центнердан пахта олинди.

Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР, Туркманистон ССР, Озарбайжон ССР, Қирғизистон ССР ва Қозоғистон ССР қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари пахта тайёрлаш юзасидан белгиланган планларни бажардилар.

Ўзбекистондаги Андижон, Сурхондарё, Қашқадарё, Хоразм областлари ва Қорақалпоғистон АССР пахтакорлари ажойиб муваффақиятларга эришдилар. Улар пахта тайёрлаш планларини ошириб бажардилар ва 1956 йилдагига нисбатан анча кўп пахта топширдилар. Андижон областида 158 минг гектар ернинг ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 28,5 центнер, Сурхондарё областида 32 центнер совет сортли пахта ва Хоразм областида ҳар гектар ердан 23 центнер пахта ҳосили олинди.

Андижон районидаги колхозлар ҳар гектар ердан 36 центнер, Андижон область, Пахтаобод районидаги колхозлар 35 центнер, Ленин ва Чинобод районларидаги колхозлар 32 центнердан пахта олиб давлатга топширдилар.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўртоқ Зибров директор бўлган «Ҳазорбоғ» совхози ҳар гектар ердан 36 центнер пахта топширди, Сурхондарё областидаги Денов райони 17300 гектар ернинг ҳар гектаридан 36,5 центнердан пахта олди. Тошкент область, Оржоникидзе районидаги колхозлар ҳар гектар ерда 37,2 центнер пахта етиштирдилар. Фарғона область, Тошлоқ районидаги колхозлар ғўзани машиналар ёрдами билан икки томонлама парвариш қилиб, бутун майдоннинг ҳар гектарида 28 центнердан пахта етиштирдилар.

Денов районидаги 8 март номли колхоз (правление раиси Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўртоқ Қобилов) ҳар гектар ердан 46,5 центнердан пахта топширди. Наманган районидаги Сталин номли колхоз (правление раиси Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўртоқ Соиббоев) ҳар гектар ердан 43,7 центнер, шу райондаги «Ленинград» колхози эса, 39,5 центнердан пахта топширди.

Наманган область, Тўрақўрғон районидаги «Ўзбекистон» колхози (правление раиси Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўртоқ Мирзаахмедов) 2.660 гектар ернинг ҳар гектаридан 37,8 центнердан пахта етиштирди, шу райондаги Киров номли колхоз эса, асосий майдонда ғўзаларни кетмон чопиги ўрнига трактор билан икки томонлама культивация қилиб, ҳар гектар ерда 38 центнердан пахта етиштирди.

Тожикистон ССР пахта тайёрлаш юзасидан белгиланган планни ошириб бажарди ва давлатга 1956 йилдагидан 20 минг тонна кўпроқ пахта топширди. Тожикистон пахтакорлари ўтган йиллардаги каби мамлакатда пахтадан энг кўп ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдилар. Улар ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 27,7 центнер совет сортли ва 24,8 центнердан ингичка толали совет сортли пахта олдилар. Оржоникидзеобод районидаги ва Регар районидаги колхозлар совет сортли пахта етиштиришда энг кўп ҳосил олдилар. Оржоникидзеобод районидаги колхозлар ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 36,8 центнер, Регар районидаги колхозлар 36,2 центнер пахта топширдилар. Кўрғонтепа районидаги колхозлар ҳар гектар ердан 29,9 центнер ингичка толали пахта етиштирдилар. Илғари орқада қолган Панж райони пахта етиштиришни кўпайтиришда катта муваффақиятларга эришди. Бу район давлатга ҳар гектар ердан 28,1 центнердан ингичка толали пахта топширди. Тоғлик жойлардан қўриқ ерларга кўчиб жойлашган ва биринчи марта пахта эккан Матча районининг пахтакорлари ўзларининг социалистик мажбуриятларини муддатидан илгари бажардилар. Бу районда ҳар гектар ердан 26,8 центнердан совет сортли пахта олинди.

Кўлоб, Колхозобод, Куйбишев, Москва, Орол, Совет, Копибодом, Ашт ва Шаҳритуз районларининг колхозлари пахта тайёрлаш давлат планини муваффақиятли бажардилар.

Республикадаги кўп колхозлар пахтадан гоят мўл ҳосил олишга муваффақ бўлдилар. Регар районидаги Киров номли колхоз ҳар гектар ердан 43,8 центнердан совет сортли пахта топширди, Октябрь районидаги «Москва» колхози эса 41 центнердан ингичка толали пахта олди. Куйбишев номли совхозда 3.600 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26 центнердан ингичка толали пахта олинди. Хисор районидаги Жданов номли колхоз ҳар гектар ердан 42 центнердан, Сталинобод районидаги «Правда» колхози 41,3 центнердан, Оржоникидзе районидаги «Ленинград» колхози 41,2 центнердан совет сортли пахта топширди. Шаҳритуз районидаги «Оқ олтин» колхози ингичка толали пахтадан ҳар гектар ердан 33,6 центнер ва Панж районидаги Сталин номли колхоз 33,2 центнердан юқори ҳосил олди.

Туркманистон қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари бажардилар. Улар давлатга 1956 йилдагидан 38 минг тонна кўп пахта топширдилар. Республикада ҳар гектар ердан 1956 йилдагига нисбатан қариб 3 центнер кўп пахта олинди. Мари области планни ошириб бажарди ва 1956 йилдагидан 24 минг тонна кўп пахта топширди. Бу областда ҳар гектар ердан 21,6 центнер ингичка толали пахта олинди. Ашхабод областидаги колхозлар пахта топшириш планини 117,5 процент бажардилар ва ҳар гектар ердан 28,4 центнердан кўп пахта олдилар. Калаха районининг колхозлари ингичка толали пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Улар ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 38,3 центнердан пахта топширдилар. Сталин районидаги колхозлар ҳар гектар ердан 23,8 центнердан ингичка толали пахта топширдилар. Киров районидаги колхозлар ҳар гектар ерда 29 центнердан совет сортли пахта етиштирдилар. Калаха районидаги Киров номли ва Жданов номли колхозлар ҳар гектар ердан 50 центнердан кўпроқ пахта олиб, давлатга топширдилар. Мари районидаги «Ленинизм» колхози ҳар гектар ердан 33 центнердан ингичка толали пахта олди. Тошовуз область, Ленин районидаги Тельман номли колхоз (раиси икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўртоқ Эрсариев) меҳнаткашлари ўтган йиллардагидек жуда катта муваффақиятга эришдилар. Бу колхозда 2.500 гектардан кўпроқ майдонда ҳар гектар ердан 32 центнердан кўпроқ пахта олинди. Энг қимматли ингичка толали пахта етиштирувчи колхозлар катта муваффақиятларга эришдилар. Масалан, Мари районидаги «Москва» колхозида ҳар гектар ердан 32,2 центнер, Сталин районидаги «Ленинград» колхозида 31,5 центнер ва «Социализм» колхозида 30 центнер пахта етиштирилди. Тошовуз районидаги Сталин номли колхозда ҳар гектар ердан 34,4 центнердан совет сортли пахта етиштириб, давлатга топширдилар.

Қирғизистон ССРдаги пахтакор район ва колхозлар яхши натижаларга эришдилар. Ўш областининг Араван районида 6350 гектар ернинг ҳар гектаридан 30,2 центнер, Ленин районида 8,3 минг гектар ернинг ҳар гектаридан 27 центнер ва Жалалобод областининг Сузоқ районида 10 минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан 24,4 центнердан пахта олиниб давлатга топширилди. Араван районидаги «Бирлик». «Янги йўл» ва «Москва» колхозлари, Ленин районидаги Сталин номли колхоз, Қорасув районидаги «Қизил Шарқ» колхози, Сузоқ районидаги Ленин номли колхоз ҳар гектар ердан 32-36 центнер ва бундан ҳам кўпроқ пахта олиб, давлатга топширдилар. Араван районидаги «Коммунизм» колхозида иккй марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Алла Аноров бошлиқ далачилик бригадаси 60 гектар ернинг ҳар гектаридан 67 центнердан пахта олди.

Озарбайжон ССРдаги кўпгина район ва колхозлар пахта етиштиришда анча катта муваффақиятларга эришдилар. 1957 йилда Ахсу райони бутун майдоннинг ҳар гектаридан 29,8 центнердан, Карягин райони эса ҳар гектар ердан 25,6 центнердан пахта олди. Ахсу районидаги Низомий номли колхозда ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 43,2 центнердан, Жаброил районидаги Хрушчев номли колхозда эса 41,7 центнердан пахта олинди, Ахсу районидаги Ленин номли колхоз, Тауз районидаги Фрунзе номли, Қосим Исмоил районидаги Ленин номли, Карягин районидаги 1 Май номли ва Мирбашир районидаги Гуса-Ғазиев номли колхоз ҳар гектар ердан 30-38 центнердан ва ундан ҳам кўпроқ пахта етиштирдилар.

Жанубий Қозоғистон областидаги кўпгина пахтакор район ва колхозлар пахта етиштиришда юксак кўрсаткичларга эришдилар. Масалан, 1957 йилда Жанубий Қозоғистон областининг Ильич районида 23,8 минг гектар ернинг ҳар гектаридан 22,7 центнердан пахта олинди. 20 йилдан кўпроқ вақтдан буён пахта-беда алмашлаб экиш жорий қилинган «Пахтаорол» совхозида ҳар йил мўл ҳосил етиштирилмоқда. 1954 йилда 5.250 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 33,8 центнердан ҳосил олинган бўлса, 1956 йилда ана шу майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан, 1957 йилда эса об-ҳаво шароити жуда ноқулай келишига қарамай, 5. 380 гектар ернинг ҳар гектаридан 30,3 центнердан ҳосил олинди. Ильич районидаги «Прогресс» колхозида ҳар гектар ердан 38 центнердан, шу райондаги «Путь к коммунизму» колхозида эса 35 центнердан пахта олинди.

Арманистон ССРнинг Арташат районида 1957 йилда ҳар гектар ердан 23 центнер, Эчмиадзин районида эса ҳар гектар ердан 22,9 центнердан пахта олиниб, давлатга топширилди. Арманистон ССР Эчмиадзин районидаги Ленин номли колхоз 630 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26,8 центнер, Арташат районидаги Атарбекян номли колхозда эса ҳар гектар ердан 36,8 центнердан пахта олинди.

Пахтакор республикаларнинг колхоз ва совхозлари 1957 йилда давлатга 1956 йилдагидан анча кўпроқ дон, пилла, қоракўл тери, гўшт, сут, тухум, сабзавот, қанд лавлаги, ёнғоқ, узум, мева ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари топширдилар.

Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Озарбайжон ва Арманистон пахтакорларининг меҳнат соҳасида эришган муваффақиятлари Коммунистик партия ленинча миллий сиёсатининг буюк ҳаётий кучини ёрқин ифода этади. Илгари иқтисодий ҳамда маданий жиҳатдан қолоқ бўлган чор Россиясининг ана шу чекка ўлкалари халқлари Совет ҳокимияти йилларида ўз ҳаётларини таниб бўлмаслик даражада ўзгартирдилар, экономика ва маданиятни ривожлантиришнинг юксак даражасига эришдилар.

Улуғ рус халқи чор режимининг ва маҳаллий феодалларнинг зулми ҳамда шафқатсиз эксплуатациясидан озод бўлишда бизга ёрдам берди. Биз рус халқининг ёрдами туфайли давлат мустақиллигига эга бўлдик ва ҳозирги вақтда ўзбек, туркман, тожик, озарбайжон, қозоқ, қирғиз ва арман халқлари Ватанимиздаги барча халқларнинг дўстона оиласида мамлактимизда коммунизм қуриш йўлидан комил ишонч билан олға бормоқдалар. Биз бахтли ҳаётга ва кўп миллатли давлатимиздаги барча халқларнинг бахт-саодати йўлида тинмай меҳнат қилишга эришгирганлиги учун оғамиз рус халқига чин қалбимиздан катта раҳмат изҳор қиламиз. Пахтакор республикаларнинг халқлари Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг синалган раҳбарлиги остида, давлатимиздаги барча республикаларнинг халқлари билан ҳамкорликда кураш ва ғалабаларнинг шонли йўлини босиб ўтдилар. 40 йил ичида мамлакатимизда пахта етиштириш қарийб 6 баравар кўпайди.

Аммо эришилган муваффақиятлар бизни қаноатлантира олмайди. Пахтачиликни ривожлантириш соҳасидаги ишларимизда ҳали катта-катта камчиликлар бор. 1957 йилда бир қанча республика, область, район, колхоз ва совхозлар пахта ҳосилдорлигининг 1956 йилдагига нисбатан бир оз камайиб кетишига йўл қўйдилар.

Ирригация қурилишига талайгина маблағ сарфланганига қарамай, кейинги уч йил ичида пахта майдонлари кенгаймади дейиш мумкин. Масалан, ана шу давр ичида Ўзбекистон ССРда пахта майдони атиги 9 минг гектар, Туркманистон ССРда 5 минг гектар, Озарбайжон ССРда 1 минг гектар кўпайган, Қозоғистон ССР ва Қирғизистон ССРда эса пахта майдонларининг ҳатто камайиб кетишига йўл қўйилди.

Пахтакор республикалардаги кўпгина колхоз ва совхозлар ҳали ҳам пахтадан кам ҳосил олмоқдалар. 1957 йилда жами 2817 пахтакор колхоздан 216 таси ҳар гектар ердан 10 центнердан камроқ, 518 колхоз 10 центнердан 15 центнергача ва 690 колхоз 15 центнердан 20 центнергача ҳосил олган. Пахтакор республикаларнинг ҳар бирида пахтадан кам ҳосил олаётган колхозлар оз эмас, аммо бундай колхозлар Ўзбекистон ССРда ва Озарбайжон ССРда айниқса кўп. Бу эса мамлакатда пахта етиштиришни янада кўпайтиришга анча халақит беради.

МТС ва совхозлар ихтиёрида бўлган кучли техникадан ҳали ёмон фойдаланмоқдамиз. Ўтган йили квадрат-уялаб экадиган сеялкалар билан 880 минг гектарга чигит экиш мумкин эди, ҳақиқатда эса 491 минг гектар ергагина шу усулда чигит экилган. Бизнинг МТС, совхоз ва колхозларимиз пахта териш ва кўрак йигиштириб оладиган машиналардан жуда ёмон фойдаланмоқдалар. Бунинг натижасида пахта терими ҳар йили декабрь — январь ойигача чўзилиб кетади ва пахта териш учун кўп миқдорда қўл меҳнати сарфланади. Далалардаги ғўзапоялар ўз вақтида йиғиштириб олинмаганлиги орқасида кузги шудгор ўз вақтида ўтказилмайди, шўрхок ерларнинг шўри заруф муддатларда ювилмайди. Пахтабеда алмашлаб экиш усулининг қўлланилмаётганлиги пахта ҳосилдорлигини оширишдаги катта камчиликларнинг биридир.

Суғориш суви суғориладиган деҳқончиликнинг асоси бўлишига қарамай, пахтакор республикаларнинг кўпгина районларида фильтрация орқасида каналлар ва улардаги иншоотларнинг тузук ҳолда сақланмаслиги орқасида суғориш каналларидаги сувнинг кўпи нобуд бўлмоқда, шунингдек колхоз ва совхозларда сувдан фойдаланишда исрофгарчиликка йўл қўйилмо

Колхозчиларнинг, совхоз ва МТС ишчиларининг, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги мутахассисларининг Ўзбекистон ССРда, Тожикистон ССРда, Туркманистон ССРда, Озарбайжон ССРда, Қозоғистон ССРда, Қирғизистон ССРда ва Арманистон ССРда пахтачиликни янада ривожлантириш юзасидан олган

МАЖБУРИЯТЛАРИ

Биз, пахтакорлар Бутуниттифоқ кенгашининг қатнашчилари Ўзбекистон, Туркманистон, Тожикистон, Қирғизистон, Озарбайжон, Арманистон ва Қозоғистон ССР Жанубий Қозоғистон области колхозчилари, совхоз ва МТС ишчилари, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги мутахассислари, қишлоқ хўжалик фани ходимлари номидан **қуйидаги мажбуриятларни оламиз:**

Капиталистик мамлакатлар билан тинч мусобақада яқин 12-15 йил ичида пахта етиштиришни камида икки баравар кўпайтиришни, мамлакатда ялпи пахта ҳосилини 9-10 миллион тоннага етказишни ўзимизнинг асосий вазифамиз деб ҳисоблаймиз. (Бу эса мамлакатнинг пахтага бўлган эҳтиёжини тўла қондириш, давлат ихтиёрида зарур резервларга эга бўлиш ва пахта экспортини кўпайтириш имкониятини беради.

Ана шу катта вазифани бажариш учун 1958-1965 йилларда ялпи пахта ҳосилини пахтакор республикаларда қуйидаги миқдорларга етказиш мажбуриятини оламиз:

(минг тонна ҳисобида)

	1958 йилда	1965 йилда
Ўзбекистон ССР	3000	4000
Тожикистон ССР	450	600
Туркманистон ССР	410	560
Озарбайжон ССР	410	600
Қирғизистон ССР	150	200
Қозоғистон ССР	205	300
Арманистон ССР	32	35

Биз, барча колхоз ва совхозларда пахта ҳосилдорлигини оширишни пахта етиштиришни кўпайтиришнинг асосий резерви деб ҳисоблаймиз. Биз, 1958 йилда ҳар гектар ердан 20 центнердан ҳам кам пахта ҳосили оладиган битта ҳам колхоз ва совхоз бўлмаслигига эришишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўямиз.

Пахтадан мўл ҳосил олиш учун 1958 йилда МТС, совхоз ва колхозларда техникани чигит экишга ўз вақтида тайёрлаб қўйишни таъминлаймиз. Чигитни агротехника жиҳатидан энг қулай муддатларда экамиз ва ҳар бир далада чигитнинг соғлом ва қийғос униб чиқишига эришамиз. Пахта етиштиришдаги янги усулларнинг афзаллигидан тўла фойдаланиш учун барча далаларда ғўзани квадрат-уялаб жойлаштиришни ва ғўзаларни икки томонлама ишлашни ўз олдимизга вазифа қилиб қўямиз. Ана шу тадбирларни амалга ошириш ва ердан энг тўла фойдаланиш йўли билан ҳар гектар ердаги ғўза тупларининг қалинлигини 90-100 минг ва бундан ҳам кўпроқ миқдорга етказишга эришамиз. Яқин йиллар ичида барча пахта майдонини текислаб чиқамиз, бу чорани пахта ҳосилдорлигини ошириш учун муҳим бўлган тадбирларнинг бири деб ҳисоблаймиз. Ғўзани ўз вақтида ва сифатли қилиб парвариш қилишни таъминлаймиз ҳамда ҳосилнинг қишлоқ хўжалик зараркунандалари ва касалликлардан нобуд бўлишига йўл қўймаймиз. Биз, химия саноати ходимларига мурожаат қилиб, минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни кўпайтиришни ва уларнинг сифатини яхшилашни, шунингдек зараркунандалар ва касалликлар билан курашиш, терим олдидан ғўза барглларини тўкиш учун керакли янги дориворларни кўпроқ ишлаб чиқаришни сўраймиз.

Биз, 2-3 йил ичида ғўзани механизмлар ёрдами билан етиштиришга тамомила кўчишни ва ғўзани парвариш қилишда кетмондан фойдаланмасликни ўз олдимизга муҳим ва биринчи галдаги вазифаларнинг бири қилиб қўямиз.

Янги ерларни ўзлаштириб ва суғориб, экин майдонларининг структурасини яхшилаймиз ва 1965 йилга келиб барча пахтакор колхоз ва совхозларда пахта-беда алмашлаб экишни жорий киламиз ва ўзлаштирамиз ва бу билан тупроқнинг маҳсулдорлигини оширишни ҳамда пахта ва бедадан муттасил мўл ҳосил етиштиришни таъминлаймиз.

Ғўне ва бошқа маҳаллий ўғитларни анча кўпроқ тўплаш ва улардан фойдаланиш чораларини кўрамиз (кейинги йилларда колхоз ва совхозлар ана шу ўғитларга ҳеч асос бўлмагани ҳолда кам эътибор берган эдилар), шунингдек минерал ўғитлардан фойдаланишни яхшилаймиз.

Колхозчиларнинг меҳнатини енгиллаштириш, ҳосилни йиғиштириб олиш даврини қисқартиш, кузги шудгорни, шунингдек бошқа кузги-қишки ишларни энг қулай муддатларда ўтказиш мақсадида бу йил МТС ва совхозларда мавжуд бўлган пахта териш ва кўрак йиғиштириб олиш машиналаридан пахта теримида фойдаланамиз. Шуни эсда тутмогимиз керакки, пахтачиликда энг оғир иш деб ҳисобланган пахта теримини механизациялаштирмай туриб мамлакатда пахта етиштиришни кўпайтиришни муваффақиятли суратда ҳал этиб бўлмайди.

Ҳамма ерда ғўза тупларини квадрат-уялаб жойлаштириш, ғўзани икки томонлама ишлаш, ҳосилни йиғиштириб олиш ишларини механизациялаш асосида қўл меҳнати сарфлашни анча камайтиришни таъминлаймиз ва яқин йиллар ичида пахтачилик соҳасида меҳнат унумдорлигини камида икки-уч баравар оширамиз.

Пахта майдонларини кенгайтирмай туриб, пахта етиштиришни янада кўпайтириш мумкин эмас. Шу сабабдан **1958 йилда пахта майдонларини 1957 йилдагига нисбатан 83 минг гектар кўпайтириш ва 1965 йилда 582 минг гектар кўпайтириш зарур деб ҳисоблаймиз.** Шу жумладан:

(минг гектар ҳисобида)

	1958 йилда	1965 йилда
Ўзбекистон ССР	50	320
Туркманистон ССР	15	65
Тожикистон ССР	10	50
Қирғизистон ССР	1	17
Қозоғистон ССР	2	50
Озарбайжон ССР	5	80

Биз, пахта майдонлари катта капитал маблағ сарф қилишни талаб этадиган янги ерларни суғориш ҳисобигагина эмас, балки биринчи навбатда ҳар бир республикада талайгина миқдорда бўлган суғориш шохобчалари атрофида фойдаланилмай ётган ерларни ишга солиб чигит экиш ҳисобига ҳам кенгайтирилиши керак деб ҳисоблаймиз.

Биз, энг қимматли ингичка толали пахта сортлари экиладиган майдонларни кенгайтириш ва уларнинг ялпи ҳосилини кўпайтириш чораларини кўрамиз.

Пахта етиштиришни кўпайтириш йўлидаги курашда суғориш шохобчаларини кенгайтириш соҳасида кўп иш қилишимиз керак. Биз, сув омборлари ва суғориш каналлари қурилишини тезлаштириш ҳамда мавжуд суғориш системаларини такомиллаштириш учун зарур чоралар кўриш мажбуриятини оламиз. Бундан мақсад—суғориладиган ерларни кўпайтириш юзасидан давлат томонидан белгиланган планларнинг бажарилишини таъминлаш ва ҳозирги вақтда суғорилаётган ерларни сув билан таъминлашни яхшилашдир. Бу эса барча қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини кўпайтиришга ёрдам беради. Экин экиладиган ерларнинг шўралаб кетишига ва ботқоқланишига қарши кураш соҳасидаги ишларимизни анча кучайтирамиз. **Суғориш системаларининг техника ҳолатини яхшилаймиз ва суғориш сувларидан фойдаланиш коэффициентини 80-85 процентга етказиш учун курашамиз.**

Тоғлардан оқиб тушадиган дарёлар режимининг барқарор бўлишини, пахта далаларини кўчиб юрадиган қумлардан ва гармселдан ҳимоя қилишни таъминлаш, тупроқнинг ботқоқланишига ва шўрхокка қарши кураш учун мавжуд дарахтзорларни сақлаб қолишни таъминлаш ва ихота дарахтзорларини бундан кейин ҳам бутун чоралар билан кенгайтириш, яқин 5-10 йил ичида барча сув омборлари, ирригация каналлари, йўллар ва атрофида аҳоли яшайдиган пунктларда кўчатлар ўтқазиш, шунингдек пахтакор районларда ярим ихота дарахтзорлари вужудга келтириш зарур деб ҳисоблаймиз.

Фан ходимлари пахта етиштиришни кўпайтириш йўлидаги умум халқ ҳаракатида актив қатнашишлари зарур. Биз фан ходимларидан пахтанинг тез пишадиган, толасининг сифати яхши бўлган ва машина билан териш учун ғоят мослаштирилган янги кўп ҳосилли сортларини вужудга келтиришни, шунингдек пахтачиликни комплекс механизациялашни тугаллаш учун зарур машиналар яратишни кутамиз.

Пахта етиштиришни кўпайтириш билан бирга, шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларини зарур бўлган барча маҳсулотлар билан таъминлаш учун қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ҳам бутун чоралар билан ривожлантирамиз.

Сабзавот ва полиз экинлари, шоли, жут, каноп, тамаки ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари майдонларини янада кенгайтиришни ва уларнинг ҳосилдорлигини янада оширишни таъминлаймиз.

Пахтакор республикаларнинг табиий-иқлим шароити қўйчилик ва гўшт-сут чорвачилигини ривожлантириш билан кенг миқёсда шуғулланиш имконини беради. Ўзбекистон ССР, Туркманистон ССР, Тожикистон ССР ва Қозоғистон ССР қоракўл қўйларни урчитиш ва қоракўл тери етиштириш соҳасида кўпданоқ ном чиқарганлар. Биз бундан буён ҳам ана шу муҳим тармоқни бутун чоралар билан ривожлантириш учун бутун кучимизни ва тўплаган тажрибамизни сарф киламиз. Биз, майин жунли қўйлар сонини бундан буён ҳам кўпайтириш ва уларнинг маҳсулдорлигини оширишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўямиз, токи Ватанга жуда қимматли майин ва ярим майин жунни мумкин қадар кўпроқ етказиб берайлик.

Бизнинг шароитимизда гўшт ва гўшт-сут чорвачилигини ривожлантириш ҳам гўшт етиштиришни кескин суратда кўпайтириш вазифасини муваффақиятли суратда ҳал этишда муҳим аҳамиятга эгадир. Республикаларимизнинг колхоз ва совхозларида жуда катта яйловларнинг борлиги чорва молларни кўплаб боқиш ва яхши сифатли ҳамда арзон мол гўшти ва қўй гўшти олиш имконини беради.

Бизда сут етиштириш ҳали ҳам етарли эмас, ҳар бир сигирдан соғиб олинаётган сутнинг ўртача миқдори ҳали ҳам жуда кам. Шу сабабдан барча чорва молларининг, хусусан сигирларнинг сонини кўпайтириш ва уларнинг маҳсулдорлигини ошириш учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўрамиз.

Чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш соҳасида қўйилган вазифани муваффақиятли суратда ҳал этиш даставвал, ем-хашак базасининг аҳволига боғлиқ эканлигини яхши биламиз. Бизнинг шароитимизда ҳам маккажўхори етиштириш соҳасидаги тажриба чорва моллар учун ем-хашак етиштиришни кўпайтиришда маккажўхори катта роль ўйнаётганлигини кўрсатди. Шу билан бирга оқ жўхори, беда ва бошқа ем-хашак экинлари майдонларини ҳам кенгайтирамиз ва уларнинг ҳосилдорлигини оширамиз. Республикаларимиздаги колхоз ва совхозлар яйловларни яхшилаш ва уларга сув чиқариш йўли билан яйловлардан яхшироқ фойдаланиш чораларини кўрадилар. Суғориладиган ерларда ем-хашак экинларини такрорий экиш усулини кенг қўлланамиз. Бу эса чорвачиликнинг ем-хашак ресурсларини анча кўпайтириш имконини беради. Бу йил ҳар бир сигир ҳисобига камида 8-10 тонна силос тайёрлашга ҳаракат қиламиз.

Пахтакор республикалар қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кескин суратда кўпайтириш йўлидаги умум халқ социалистик мусобақасига қўшилиб, ана шу мажбуриятларни муваффақиятли суратда бажариш учун кураш олиб борадилар ва бу билан аҳоли жон бошига гўшт, сут ва ёғ етиштириш соҳасида яқин йиллар ичида АҚШга етиб олиш вазифасини ҳал этишга муносиб ҳисса қўшадилар.

Ўрта Осиё ва Закавказье республикаларининг халқлари асрлар бўйи боғдорлик ва узумчилик билан шуғулланиб келмоқдалар. Совет кишиларини мева ва узум билан етарли миқдорда таъминлаш учун ҳар бир колхоз ва совхозда 2-3 йил мобайнида мева боғлари ва узумзорлар вужудга келтирилиши керак. Шу мақсадда энг яхши сортли мева кўчатларини зарур миқдорда ўстириш соҳасидаги ишларни ташкил этамиз. Кўчатларни яхши парвариш қилишни таъминлаймиз ва мева дарахтлари ҳамда токларнинг сийраклигини тугатамиз.

Бизда пиллачилик ҳам қишлоқ хўжалигининг йирик тармоғидир. Биз пилла етиштиришни янада кўпайтириш чораларини кўрамиз. Бунинг учун шу йил кўкламидан бошлаб пилла қуртини тез етиштириш усулини кенг қўлланамиз, тут дарахтларини яхши парвариш қиламиз ва ҳамма ерда пилла қуртининг энг маҳсулдор хилларини боқиш усулига кўчамиз. 3-5 йил мобайнида тут дарахтлари ва плантациялари ўтқазишни икки баравар кўпайтирамиз.

* * *

Ҳаётимизда шонли кун бўлган шу кунда биз оталарча ғамхўрлик қилаётганликлари ва республикаларимизнинг экономикаси ҳамда маданиятини юксалтиришда доим жуда катта ёрдам бериб келаётганликлари учун КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматига катта раҳмат деймиз.

Пахтачиликни ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятлар — ишчилар синфининг колхозчи деҳқонлар билан мустаҳкамланиб бораётган алоқаси натижасидир. Москва ва Ленинград, Харьков ва Сталинград, Владимир ва Челябинск ҳамда улуғ Ватанимиздаги бошқа кўп шаҳарларнинг ишчилари пахтакор республикалардаги колхоз, совхоз ва МТСларни техника билан, минерал ўғитлар ва зарур бўлган бошқа материаллар билан йил сайин кўпроқ таъминламоқдалар.

Биз, қардошларча кўрсатган ёрдамлари учун ўзбек, тожик, туркман, қирғиз, озарбайжон, қозоқ ва арман халқлари номидан Москва, Ленинграднинг ҳамда Россия Федерациясидаги, Украина ва Белоруссия, Грузия ва Латвия, Литва, Молдавия ва Эстониядаги бошқа шаҳарларнинг меҳнаткашларига самимий ташаккуримизни изҳор қиламиз.

Жонажон Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети теварагига маҳкам жипслашган Совет Иттифоқи халқлари коммунистик қурилишнинг энг муҳим вазифаларини муваффақиятли суратда ҳал этмоқдалар. Ана шу вазифаларни амалга оширишда социалистик мусобақа жуда катта роль ўйнайди. Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР, Озарбайжон ССР, Туркманистон ССР, Қирғизистон ССР, Қозоғистон ССР, Арманистон ССРнинг пахтакорлари пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун курашда кўп йиллардан буён бир-бирлари билан мусобақа қилиб келмоқдалар.

Қардош республикалар пахтакорларининг бу мусобақаси традиция бўлиб қолди. Барча пахтакор республикаларнинг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари пахтани тобора кўп миқдорда етиштиришни ва мамлакатнинг ана шу муҳим ҳомашёга бўлган эҳтиёжларини таъминлашни ўзларининг интернационал бурчлари деб ҳисоблайдилар.

Биз, Коммунистик партияни ва Совет ҳукуматини ишонтириб айтамизки, пахтакор республикалар ўртасида, шунингдек областлар, районлар, совхозлар, колхозлар, машина-трактор станциялари, бригада ва звеноларо ўртасида, барча колхозчилар, МТС ва совхоз ходимлари ўртасида социалистик мусобақани кенг ривожлантириб, илғорларнинг тажрибаларини ва фан ютуқларини сабот билан жорий қилиб, пахтачиликни, чорвачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини янада юксалтириш юзасидан олинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаймиз.

Яшасин Совет Иттифоқи халқларининг абадий бузилмас дўстлиги!

Мамлакатимизда коммунизм қурилишининг илҳомчиси ва ташкилотчиси жонажон Совет Иттифоқи Коммунистик партиямизга шон-шараф-лар бўлсин!

Бу мажбуриятлар пахтакорлар Бутуниттифоқ кенгашининг қатнашчилари томонидан муҳокама этилиб, бир овоздан қабул қилинган.

1958 йил, 19 февраль.
Москва, Кремль.

Кремлда ёш жангчиларнинг Москва ёшлари билан учрашуви

21 февралда Катта Кремль саройида бал бўлди. Бу балда Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флотининг ёш жангчилари пойтахтнинг йигит ва қизлари билан учрашдилар.

Георгий залида А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. В. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, Н. А. Муҳитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрушчев, Н. М. Шверник, А. Н. Косигин, М. Г. Первухин ўртоқлар пайдо бўлганларида, ёшлар уларни гулдурос қарсаклар билан табриклайдилар. Залда СССР Мудофаа министрининг биринчи ўринбосари, Совет Иттифоқи Маршали В. Д. Соколовский ва Совет Армияси ҳамда Ҳарбий-Денгиз Флоти Бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи генерал-полковник Ф. И. Голиков ҳам бор эдилар.

Театрлаштирилган тамоша бошланади. Бу тамошанинг эпизодлари рус жангчиларининг, шунингдек социалистик Ватанимиз ҳимоячиларининг шонли жанговар ишларини тасвирлайди.

Совет Армияси қисмларининг жанговар байроқлари залга олиб киритилади. ВЛКСМ Москва шаҳар комитетининг секретари С. П. Павлов ҳамда Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти Бош сиёсий бошқармаси бошлиғининг комсомол бўйича ёрдамчиси полковник В. П. Лисенко бал қатнашчиларига қарата қисқача табрик нутқлари сўзлайдилар. Улар ёшларни яқинлашиб келаётган умумхалқ байрами — СССР Қуролли Кучларининг 40 йиллиги билан табриклайдилар.

Катта Кремль саройида ёшлар ярим кечагача кўнгил очдилар. Ҳамма жойда музика садолари, ашулалар жаранглаб турди, ҳамма жойда йигит ва қизларнинг хушчақчақ ўйинлари бўлди. (ТАСС).

СОВЕТ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИГА ШОН-ШАРАФЛАР БЎЛСИН!

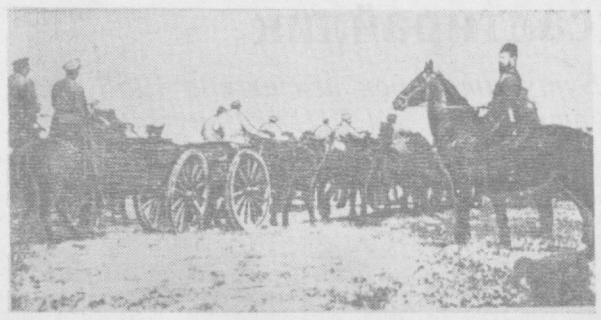

М. В. Фрунзе 1920 йилда Қушкада Қизил гвардиячилар парадини қабул қилмоқда.

Павел Полторацкий

Марий шаҳри яқинидаги катта тош йўл ёқасида оқ рангга бўялган ёдгорлик кўп йиллардан бери қад кўтариб турибди. Жанубнинг иссиқ қуёшли ёз кунлари бу ердаги баҳорда униб чиққан гиёҳларни қуритиб юборади. Аммо ёдгорлик атрофидаги гуллар доим чамандек яшнаб туради. Революционер большевик Павел Герасимович Полторацкийнинг хотирасини абадий ҳурмат қиладиган пионер ва комсомоллар, колхозчи ва ишчилар, кекса революционерлар ва Совет Армияси солдатлари бу гулларни доимо меҳр билан парвариш қилиб турадилар.

1917 йил... «Аврора» залпи бутун дунёга янги тузум — социализмнинг туғилганини хабар қилди. Улуғ Октябрь революцияси бутун мамлакат бўйлаб тантанали юриш бошлади. Бироқ янгликни бошлаб берган революцияга Ўрта Осиёдаги буржуа миллатчилари, сотқин эсер ва меньшевиклар партиялари, оқ гвардиячилар қаттиқ қаршилик кўрсатдилар. Айниқса Туркистонда аҳвол жуда оғирлашди. Бу ўлка ҳар томондан фронт қуршовида қолди.

Ана шундай бўронли мураккаб кунларда Полторацкий революцион курашнинг энг қизиган жойларида бўлди.

1917 йил декабрь ойининг бошида Қўқон шаҳрида ўлка мусулмонларининг 4-фовқулотда съезди чақирилди. Контрреволюцион буржуазия бу съездда «Туркистон автономияси»ни эълон қилади.

— Сизлар пролетар революцияси номидан эмас, балки бир ҳовуч эксплуататорлар номидан вайсаяпсиз!—деб миллатчиларга зарба берган эди съездда халқ комиссари Полторацкий. У ишчиларга суянган ҳолда, большевиклар билан ҳамкорликда банкларни национализация қилиш тўғрисида қарор қабул этишга эришди. Шу билан «миллий автономия ҳукумати»нинг қаноти қирқилади.

Большевиклар Қўқонда Қизил гвардиячилар отрядларини ташкил этиб, ишчилар ва темир йўлчиларни қуроллантирадилар. Ана шу гвардиячилар ёрдамида контрреволюция кучларига катта талофат етказилади.

1918 йил баҳорида кураш янада авж олади. Социалистик революциянинг голибона юриши АҚШ, Англия ва Франциядаги империалистик доираларни қутиртириб юборади. Улар оқ гвардиячиларга қурол-яроғ ва кийим-бошлар билан ёрдам берадилар. Инглиз капиталистлари айниқса Туркистонга суқланиб қарадилар. Пахта ва нефть уларни беихтиёр ўзига тортарди. Англиялик интервентларнинг ёрдамида Ашхободда контрреволюцион қўзғолон кўтарилади.

Ашхободдаги контрреволюцион чиқишни эшитгач, ўртоқ Полторацкий Туркистон республикаси большевиклари марказий комитетининг қарорига мувофиқ бир группа делегация билан қўзғолонни бостириш учун жўнаб кетади. Отишни агитатор ишчилар ва қизил гвардиячилар орасида катта ташкилотчилик иши олиб бориб, уларни социализм учун курашга илҳомлантиради.

Ички ва ташқи контрреволюциянинг бирлашиши натижасида Марий шаҳрида аҳвол жуда оғирлашди. Оқ гвардиячилар шаҳарга суқулиб кириб, Павел Герасимович Полторацкийни қамоққа оладилар. Қамоқ камераси ва терговда отишин большевик ўзини мардона тутди. Жаллодлар уни турли усуллар билан қийнасалар-да иродасини синдира олмадилар. Отилиш олдидан ёзган охирги хатида коммунист Полторацкий шундай деган эди: «Яна бир неча соатдан сўнг мен дунёдан ўтаман, лекин ўлимдан сира ҳам қўрқмайман». У бу хатида ишчилар синфини алдаган контрреволюционерларни шафқатсиз фош қилган эди. «Дадил бўлинг! Ўзаро манфаатларингизни мустаҳкам жипслашиб ҳимоя қилингиз» деб уқтирган эди ишчиларга Полторацкий.

1918 йил 22 июлда революция душманлари уни отиб ўлдирадилар. Коммунист Полторацкий халқ озодлиги учун, социализм учун курашдек улуғ ишга ўз ҳаётини бағишлади. Совет Армияси ташкил қилинганига 40 йил тўлган кунда Қизил гвардиячилар отрядини ташкил қилишда ва Туркистонда Совет ҳокимиятининг ғалаба қозонишига катта ҳисса қўшган отишин ватанпарвар Полторацкий номини совет халқи зўр ҳурмат билан тилга олмоқда.

Капитан Л. ЯСНОПОЛЬСКИЙ.

Илёс МУСЛИМ.

ҚУВОНЧ

(Холм эсдалиги)

Жангда олдик шараф-шон,
Баланд қўлимиз.
Томирларда жўшар қон,
Ғарбга йўлимиз.
Шаҳар кирган чоғимиз
Ёғди офарин:
— «Гул тўла қучоғимиз,
Олинглар барин!
Сизни кутиб тонг, саҳар
Бўлди кўзлар тўрт.
Поляк халқига заҳар
Солди қора қурт.
Фашистлар босган йўлдан
Оқди дарё қон.
Милтиқдан ёққан дўлдан
Қирилди инсон!
Сизлар халоскоримиз
Норғил ботирлар.
Шунинг-чун сизни чексиз
Поляк қадрлар.
Бахтни қилиб армуғон
Озод этдингиз.
Гулдаста тутдик шу он,
Олиб кетингиз!»
Поляклар қувнаб шу кун
Узатди ҳарбга.
Ёвни инда қириш-чун
Йўл олдик ғарбга!

Польша, 1944 йил.
(«Қизил Армия» фронт газетасидан).

Кўнглимизни тўқ қилиб ишлайверамиз

Ишчи, деҳқонларнинг ва меҳнаткаш интеллигенциянинг фарзандларидан ташкил топган бизнинг армиямизга, улар қўриқлаётган социалистик Ватанга ва эрксевар халқимизга қарши кўтарилган ҳар қандай қўл майиб бўлди, чегарамизга ҳамла қилган ҳар бир босқинчи яксон этилди.

Бизнинг армиянинг кучи унинг халқ билан чамбарчас боғланганлигида, гуманистик идеалида, унга Коммунистик партия раҳбарлик қилаётганлигидадир. Совет ишчилари ва инженер-техник ходимлари армиямизни энг мукаммал жанговар техника билан таъминламоқдалар. Ҳозирги пайтда Совет Армияси Ватанимиз даҳлсизлигини бехавф-хатар қуриқлай оладиган куч бўлиши билан бирга бутун дунёда тинчликни сақлаш ишининг ҳам энг қудратли қўриқчисидир. Биз, ишчилар жангларда ўзини шон-шуҳратларга чўлғаган, мислсиз қаҳрамонлик намуналарини кўрсатган солдат ва офицерларимизга орқа қилиб, эртаги кунимизнинг тинч ва хотиржамликда ўтишига ишонган ҳолда кўнглимизни тўқ қилиб ишлайверамиз. Биз қанчалик кўп моддий бойлик яратсак давлатимиз ва армиямизнинг қудрати шунча ошади.

А. ЗУФАРХЎЖАЕВ.

Тошкент тўқимачилик комбинати йигирув цехининг бошлиғи.

Мустаҳкам дўстлик

Сталин номли қишлоқ хўжалик артели меҳнаткашлари билан Тошкент гарнизони Н-қисмида хизмат қилаётган солдатлар ўртасида мустаҳкам дўстлик вужудга келган. Колхоз раҳбарлари солдатлар ҳузурига тез-тез меҳмон бўлиб бориб, ўз ишлари ва келгусига мўлжалланган планлари тўғрисида сўзлаб берадилар. Солдатлар ҳам ўқишдан ташқариги бўш вақтларида ўз командирлари раҳбарлигида колхоз қишлоғига келиб турадилар. Улар колхозга келганларида ўзларини оддий кузатувчи ёки экскурсант эмас, балки худди ўз хўжаликларига келгандек ҳис қиладилар. Улар бекор қараб турмай иш бўлса дарҳол ёрдам беришга киришиб кетишади. Колхозчилар билан ёнма-ён туриб пахта далаларида меҳнат қиладилар. Солдатларнинг чаққон ҳаракат қилиб унумли ишлашларига кекса пахта усталари ҳам қойил қоладилар. Кексалар ўз фарзандларига баъзан:

— Солдатларимизнинг меҳнат қилишини кўрдингми? Меҳнат қилишни шулардан ўрганиш керак!—деб қўядилар.

Яқинда илғор пахтакорлар билан солдатларнинг учрашуви бўлди. Шинам қилиб безатилган кенг ва ёруғ хонага солдатлар, сержантлар, офицерлар ва уларнинг оила аъзолари тўпланишди. Пахтакор меҳмонлар ва жанговар сиёсий тайёргарлик илғорлари бўлган солдатлар, сержантлар президиумга чиққанларида йиғилганлар уларни гулдурос қарсаклар билан қарши олдилар. Колхоздан келган меҳмонлар орасида колхоз раиси, бошлангич партия ва комсомол ташкилотларининг секретарлари, кўпгина илғор пахтакорлар бор эди.

1942 йил. Ўзбекистон делегацияси фронтда қаҳрамонона жанг қилаётган танкчилар орасида. Суратда: Калинин районидаги Ворошилов номли колхоз раиси ўртоқ Ғуломмаҳмуд Абдуллаеев (ўнгда).

Колхоз раиси минбарга чиқади.

— Бундан ўн йил муқаддам, — деди раис, — колхозимизда пахта етиштириладиган ер 300 гектар эди, холос. Ҳозир эса 700 гектар ерга чигит экмоқдамиз. Шу даврнинг ичида колхоз даромади 2 миллион сўмдан 14,5 миллион сўмга ўсиб етди. Колхоз хўжалиги тармоқлари кўпайди. Колхоз қишлоғида водопровод, болалар яслиси ва боғчалари, ўрта ва тўлиқсиз ўрта мактаблар қурилган, 300 дан ортиқ колхозчи янги типдаги уй-жойга эга бўлди. Буларнинг ҳаммасини ўзларинг ҳам кўргансиз. Кўпчилик колхоз аъзоларининг йиллик пул даромади 20-30 минг сўмдан ошади. Бунинг устига натура йўли билан берилган ҳақни ҳам айтиш керак.

— Қадрли ўртоқлар! — сўзида давом этди колхоз раиси. — Сизлар пахта ҳосилининг охирги граммигача йиғиб-териб олишда бизга жуда катта ёрдам кўрсатдингиз. Бунинг учун чексиз миннатдормиз. Лекин шуни ҳам айтиб ўтишим керакки, сизлардаги мустаҳкам интизом, юксак ватанпарварлик, букилмас ирода колхозчиларим и з г а ҳам катта таъсир кўрсатди. Ана шуларнинг ҳаммаси учун сизларга колхозчилар номидан катта раҳмат. Ўзаро дўстлигимиз ҳурмати учун сизларга совғалар келтирганмиз.

Раис колхоз правлениесини н г қарорини ўқиб эшиттирга н д а н сўнг солдатларга телевизорлар, радиола ва баянларни тақдим этади.

Ҳарбий хизматчилар номидан Яковенко, Васильев ва бошқа ўртоқлар чиқиб сўзладилар. Улар қимматли совғалар учун меҳмонларга раҳмат айтиш билан бирга бундан кейин ҳам ҳарбий билимни пухта эгаллашга, ўз жанговар тайёргарликларини оширишга ва колхозчилар билан дўстликни янада мустаҳкамлашга ваъда бердилар.

Тантанали қисмдан сўнг солдатлар ўз қадрли меҳмонларини ўраб олишди. Дўстлар ўртасида самимий суҳбат бошланиб кетди. Шу топда кимдир гармонни чалиб юборди. Залда бошланиб кетган ўйин-кулги, ашула ва рақс анча маҳалгача давом этди.

Г. СВИРИДОВ.

Редактор ўринбосари
М. ҚОРИЕВ.

Р. 02645. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистон сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. № Б-414.